

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 10. europaudvalgsmøde

Dato: fredag den 10. december 2021

Tidspunkt: kl. 11.00

Sted: vær. 2-133

Til stede: Eva Kjer Hansen (V), formand, Henrik Møller (S), næstformand, Anne Valentina Berthelsen (SF), Søren Søndergaard (EL), Søren Egge Rasmussen (EL), Christian Juhl (EL), Kim Valentin (V) og Christoffer Aagaard Melson (V).

Desuden deltog: Udenrigsminister Jeppe Kofod og minister for fødevarer, landbrug og fiskeri Rasmus Prehn.

Punkt 1. Åbent samråd med udenrigsministeren vedr. samrådsspørgsmål A-D om Vestsahara

EUU alm. del (21) – samrådsspørgsmål A

EUU alm. del (21) – samrådsspørgsmål B

EUU alm. del (21) – samrådsspørgsmål C

EUU alm. del (21) – samrådsspørgsmål D

Samrådsspørgsmål A:

Stillet af Christian Juhl (EL) og Søren Søndergaard (EL)

Med sin afgørelse af 29. september 2021 (sagerne T-279/19, T-344/19 og T-356/19, Front Polisario vs. Rådet) har EU-Domstolen for tredje gang sat stolen for døren for, at EU's fiskeri- og handelsaftaler kan omfatte det af Marokko besatte Vestsahara. Domstolen har besluttet, at EU's handelsaftaler skal annulleres inden for få måneder og fremover ikke må omfatte Vestsahara. Domstolen lægger vægt på, at EU-Kommissionen ikke har fået eller forsøgt at få samtykke fra Vestsaharas folk, sahwierne. Hvilke initiativer vil ministeren tage på Danmarks vegne, for at der rettes op på de retsstridige fiskeri- og handelsaftaler, EU har indgået med Marokko?

Samrådsspørgsmål B:

Stillet af Christian Juhl (EL) og Søren Søndergaard (EL)

Hvilke konsekvenser mener ministeren, at EU-Domstolens afgørelse af 29. september 2021 om EU's fiskeri- og handelsaftaler, der har omfattet Vestsahara, vil have og bør få for eventuelle fremtidige EU-aftaler med Marokko?

Samrådsspørgsmål C:

Stillet af Christian Juhl (EL) og Søren Søndergaard (EL)

Vil ministeren redegøre for, hvorledes Rådets Juridiske Tjeneste kunne tage så meget fejl, da de i 2018 ifølge den daværende udenrigsministers svar på spm. 322 (EUU – alm. del, 2017-18) vurderede, at »forhandlingsdirektivet, som aftalen blev forhandlet ud fra, er robust for så vidt angår efterlevelse af EU-Domstolens afgørelse af 2016. Rådets Juridiske Tjeneste har endvidere i en vurdering af aftaleudkastets forenelighed med dels forhandlingsdirektiverne og dels EU-Domstolens afgørelse fundet, at det fremgår af Kommissionens rapport, der ledsager forslaget til rådsafgørelsen, at alle rimelige og gennemførlige skridt er taget for at fastslå Vestsaharas befolknings («the people of Western Sahara») samtykke til aftaleudkastet gennem konsultationer med dets repræsentanter.« Ministeren bedes i forlængelse heraf redegøre for, hvilken betydning denne markante fejl vurdering vil få for, hvor meget vægt regeringen fremadrettet vil tillægge Rådets Juridiske Tjeneste og dennes vurderinger.

Samrådsspørgsmål D:

Stillet af Christian Juhl (EL) og Søren Søndergaard (EL)

Hvilke initiativer vil ministeren tage for at leve op til Folketingets beslutninger om forholdene i Vestsahara (herunder V 79 om Vestsahara, 2015-16, og beretning afgivet af Udenrigsudvalget over beslutningsforslag B 40, 2013-14)?

Christian Juhl: Vi har diskuteret EU og Marokkos handelsaftale siden 2010 eller 2011. Venstre havde regeringsmagten indtil 2011, og de anbefalede, at man ikke skulle indgå aftalen, ligesom Socialdemokraterne i oppositionen også talte meget aktivt for ikke at indgå handelsaftalen. Men EU gjorde det alligevel.

Der var stor debat om det, da det besatte Vestsahara var omfattet af aftalen, og man kan ifølge folkeretten ikke lave aftaler på besat område uden at inddrage befolkningen i området. Det gjorde man ikke, og derfor har der kørt en række sager. Nu har Domstolen endnu en gang afgjort, at aftalen af forskellige grunde er ugyldig. Derfor synes vi, det var rigtig spændende at bede udenrigsministeren fortælle, hvad han vil gøre for at realisere indholdet i dommene, og hvilke konsekvenser det kan have for det fremtidige arbejde.

Desuden har vi spurgt, om ministeren læner sig op ad Rådets Juridiske Tjeneste, som gang på gang har taget fejl i denne sag, eller om ministeren selv har eksperter til at vurderer det.

Siden vi stillede spørgsmålene, har vi set, at ministeren mener, at sagen skal appelleres. Det er vi dybt chokerede over, da det har været en meget strikt linje, at vi har været kritiske over for aftalen, netop af menneskerettighedsgrunde og af hensyn til Vestsahara. Derfor ser jeg frem til ministerens besvarelse af vores spørgsmål, og jeg håber, vi kan komme frem til en fælles holdning til denne sag.

Udenrigsministeren: Spørgerne har stillet i alt fire spørgsmål, som jeg vil besvare på følgende måde: Indledningsvis vil jeg besvare spørgsmål A og B samlet, hvorefter jeg vil besvare spørgsmål C, og endelig vil jeg besvare spørgsmål D.

I spørgsmål A og B spørges der til de konsekvenser, som Retten ved EU-Domstolens seneste domme af 29. september 2021 vil have for EU's aftaler med Marokko. Der spørges samtidig til de initiativer, som regeringen vil tage i lyset af disse domme.

Med dommene annulleres EU's fiskeriaftale med Marokko indgået i 2019 og en ændring til EU's handelsliberaliseringsaftale med Marokko fra 2019, der begge berører Vestsahara. Aftalerne blev indgået, efter EU-Domstolen i 2016 kom frem til, at EU's eksisterende aftaler med Marokko ikke omfattede Vestsahara. Aftalerne fra 2019 blev derfor indgået med henblik på at omfatte Vestsahara – og dét på en måde, som i overensstemmelse med både EU-retten og folkeretten tager højde for konflikten om Vestsahara.

Retten kommer i sine domme af 29. september 2021 blandt andet frem til, at EU ved indgåelsen af aftalerne fra 2019 ikke har indhentet tilstrækkeligt samtykke fra Vestsaharas befolkning. Det er selvfølgelig afgørende, at EU's internationale aftaler er i overensstemmelse med folkeretten og EU-retten. Det har vi også gjort klart allerede i forbindelse med indgåelse af aftalerne mellem EU og Marokko i 2019. Dengang afgav Danmark derfor en erklæring, som netop understregede, at EU's aftaler med Marokko skal respektere folkeretten og EU-retten, herunder ikke mindst EU-Domstolens retspraksis.

I erklæringen fremhævede Danmark også, at dansk støtte til indgåelsen af aftalerne skulle ses i lyset af den juridiske vurdering, som Rådets Juridiske Tjeneste havde foretaget af aftalerne. Den Juridiske Tjeneste – som er Rådets interne juridiske rådgiver – kom i sin vurdering frem til, at aftalerne er i overensstemmelse med de principper, som EU-Domstolen har taget stilling til i sin retspraksis. Det var på det grundlag, Danmark støttede indgåelsen af aftalerne.

Jeg anerkender, at Retten med dommene af 29. september 2021 går i en anden retning end Rådets Juridiske Tjenestes vurdering. Det er væsentligt at holde sig for øje, at vi her har at gøre med komplekse juridiske spørgsmål. Det gælder især med hensyn til fortolkningen af, hvad der kan udgøre tilstrækkeligt samtykke fra de berørte parter, når der indgås internationale aftaler, og spørgsmålet om, hvem der kan anlægge sag ved EU-Domstolen.

At Rettens og Rådets Juridiske Tjenestes juridiske vurderinger af disse spørgsmål er forskellige, understreger for mig kun behovet for afklaring af det juridiske grundlag. Derfor har Danmark støttet beslutningen i EU om at appellere Rettens domme til Domstolen, der er den højeste retsinstans ved EU-Domstolen.

I forbindelse med beslutningen om appel har vi også, bl.a. i form af en officiel erklæring, understreget over for EU og de andre medlemslande, at den danske opbakning til appellen sker ud fra et ønske om – og et behov for – juridisk afklaring på spørgsmålet. Vi har også understreget, at aftalerne ikke berører Vestsaharas status i henhold til EU-retten og folkeretten.

Næste skridt er nu, at der formelt indgives en anmodning om appel til EU-Domstolen, hvorefter appelsagerne ved EU-Domstolen vil blive iværksat. Det er en proces, der forventeligt vil komme til at tage tid. Jeg hverken kan eller vil foregribe EU-Domstolens konklusioner i disse sager. Derfor må vi i første omgang afvente sagsgangene hos EU-Domstolen for en vurdering af aftalerne mellem EU og Marokko. Nu ser jeg frem til, at vi kan få afklaring af det juridiske grundlag, så vi kan sikre, at EU's aftaler med Marokko er i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten.

I spørgsmål C spørges der til, hvorvidt sagen får betydning for vores tillid til Rådets Juridiske Tjenestes fremtidige vurderinger. Hertil er svaret, at regeringen har fuld tiltro til Rådets Juridiske Tjenestes faglighed. Her kan tilføjes, at Rådets Juridiske Tjeneste ikke stod alene i sin vurdering af aftalegrundlagets forenelighed med folkeretten – Kommissionen var som forhandler af aftalerne på vegne af EU enig i Rådets Juridiske Tjenestes vurdering af de folkeretlige spørgsmål.

Den appel, som EU nu har besluttet at indgive, vil bidrage til at skabe den nødvendige juridiske klarhed over centrale forhold i aftalerne ved EU-systemets højeste retsinstans. Det er i sagens natur afgørende ikke kun for de konkrete aftaler med Marokko, men også helt generelt for EU's andre internationale aftaler. Regeringens linje i sagen er helt i tråd med, hvad der hele tiden har været dansk standpunkt: Danmark vil kun bakke op om EU's internationale aftaler, så længe disse er i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten.

I spørgsmål D spørges der til Folketingets beslutninger om forholdene i Vestsahara, herunder særligt V79 (om Vestsahara) og B40 (Forslag til folketingsbeslutning om at anerkende Den Saharawiske Arabiske Demokratiske Republik (Vestsahara) som en selvstændig stat).

Konflikten i Vestsahara er fortsat fastlåst, og der er ikke sket reelle fremskridt, siden vi drøftede situationen i Udenrigsudvalget i foråret. Dog er det positivt, at der efter lang tids venten er blevet udpeget en ny personlig udsending for FN's generalsekretær, Staffan de Mistura, som har til opgave at arbejde for en genoptagelse af dialogen mellem alle relevante parter. En aktiv FN-indsats er en forudsætning for en politisk forhandlet løsning.

I tråd med Folketingets beslutninger i V79 og B40 støtter regeringen FN's bestræbelser på at finde en fredelig og varig politisk løsning, der er acceptabel for begge parter, og som ligger inden for konteksten af FN-pagtens principper og formål. Det har Danmark og EU også løbende kommunikeret til de involverede parter.

FN-samarbejdet er det væsentligste anker for at realisere en fredelig forhandlet løsning. Danmarks bedste mulighed for at bidrage til en løsning er derfor – som hidtil – at bakke op om FN's bestræbelser. Dette er også i tråd med EU's fælles linje på området og i tråd med skiftende danske regeringers tilgang. Det er for mig at se fortsat den rigtige vej frem.

Afslutningsvis vil jeg blot igen understrege, at der er tale om komplekse juridiske spørgsmål. Det er ikke alene spørgsmål, som skal afklares for at sikre, at de konkrete aftaler med Marokko overholder folkeretten og EU-retten. I dén sag er den danske linje uændret. Men der er også grundlæggende juridiske spørgsmål, som har relevans ud over den konkrete sag, og hvor afklaring af de divergerende fortolkninger vil være relevant for EU's fremtidige internationale aftaler.

Imens vi nu afventer en ny domsafsigelse fra EU-Domstolen, vil Danmark fortsat gennem EU arbejde for at understøtte FN's bestræbelser på at finde en fredelig og varig politisk løsning på konflikten i Vestsahara, der er acceptabel for begge parter.

Christian Juhl: Svaret overrasker mig lidt. Det er tredje gang, Domstolen entydigt giver os besked om, at fiskeriaftalen er i strid med reglerne, at den skal annulleres inden for få måneder og fremover ikke må omfatte Vestsahara. Det er den klareste afgørelse, Domstolen nogensinde har afgivet. Domstolen lægger også vægt på, at EU-Kommissionen ikke har fået eller har forsøgt at få samtykke fra Vestsaharas folk, saharawierne, i spørgsmålet. Dommen er så stjerneklar, at selv os,

der kommer ude fra bøhlandet, kan forstå, hvad der står, og det er ellers lidt af en sag, når det handler om EU.

Jeg forstår ikke, at ministeren vil appellere afgørelsen. Skal der fire, fem eller seks domme til med samme tekst, og måske endda klarere tekst – hvis det overhovedet er muligt efterhånden – før den danske udenrigsminister siger, at den handelsaftale selvfølgelig skal ændres? Hvis man vil appellere, skal man jo fremkomme med noget nyt – ellers får man afvist sin appel. Det er ikke altid, at EU-logikken følger almindelige menneskers logik, men hovedreglen i at appellere er, at man skal fremkomme med noget nyt. Hvad er det nye, ministeren mener, der skal spørges til ved Domstolen? Der er næsten ikke det spørgsmål, der ikke er blevet vendt i de tre domme. Følger man bare EU og går med i en appel?

Udenrigsministeren: Det er vigtigt at få på plads, hvad dommene siger. Jeg kommer også fra bøhlandet, hvis Bornholm er et bøhland, og jeg medgiver, at det kan være kompliceret stof, også juridisk, og derfor fortjener det også en ordentlig drøftelse.

Retten, der er første instans ved EU-Domstolen, afsagde 29. september 2021 to domme, der medfører, at EU's handels- og fiskeriaftaler med Marokko, der vedrører Vestsahara, annulleres. Retten forholder sig i dommene til to hovedspørgsmål.

For det første spørgsmålet om, hvem der kan anlægge sager. Her fastslår Retten, at Polisario kan anlægge sag, det vil sige, at Polisario har såkaldt søgsmålskompetence. For det andet er der det folkeretlige spørgsmål i sagen om samtykke. Her fastslår Retten, at EU ved indgåelsen af aftalerne med Marokko ikke har opfyldt kravene for indhentning af samtykke fra Vestsaharas befolkning. I den forbindelse tager Retten udelukkende stilling til, om de konsultationer, som blev fortaget af EU, var tilstrækkelige til at udgøre et samtykke for Vestsaharas befolkning. Retten tager dermed ikke stilling til, hvorvidt Polisario skulle have givet samtykke til indgåelsen af aftalerne.

Rådets Juridiske Tjeneste har anbefalet, at dommene bliver appelleret til Domstolen, som er den højeste instans ved EU-Domstolen, fordi de rejser uklarhed om Rettens fortolkning af disse to EU-retlige og folkeretlige spørgsmål. Vi kan derfor konstatere, at Retten ikke er enig med Rådets Juridiske Tjeneste i spørgsmål om bl.a. samtykke fra Vestsaharas befolkning. Den uenighed understreger altså, at der er tale om komplicerede juridiske problemstillinger, og vi ønsker afklaring af og sikkerhed for, at EU's aftaler overholder både EU-retten og folkeretten. Det er vigtigt, og det håber jeg også, at Christian Juhl ønsker. Derfor vi støtter en appel, så de problemstillinger kan prøves ved EU-Domstolen med henblik på at få retstilstanden klarlagt.

Christian Juhl: Jeg spurgte, hvilke nye spørgsmål der kan danne grundlag for en appel, og ministeren nævner ikke et eneste nyt. Vi har en helt stjerneklar afgørelse i de tre sager om, at Polisario kan rejse en sag. Den er også på plads nu. Men Polisario kan repræsentere saharawierne i alle spørgsmål, også økonomiske, handelsmæssige og juridiske spørgsmål – det behøver man ikke spørge om én gang til. Derfor spurgte jeg, hvad det nye er, man vil putte ind i appelsagen? I de tre afgjorte sager er der intet, der ikke er afklaret. Det siger sig selv, at man får afvist sagen, hvis man nøjes med det. Der står også i dommen, at EU's handelsaftale skal annulleres inden for få måneder og fremover ikke må omfatte Vestsahara. Hvor meget klarere kan det siges?

Udenrigsministeren: Det er vigtigt at slå fast, at der ikke er nogen forpligtigelse til at komme med noget nyt for at appellere. Faktum er, at der er forskellige juridiske vurderinger mellem Retten og Rådets Juridiske Tjeneste, og derfor kan EU godt appellere dommen ved anden instans. Jeg tænker, at vi, der tror på retsstaten og ønsker mest mulig klarhed om komplekse juridiske spørgsmål, støtter, at det bliver gjort på den grundige og rigtige måde.

Rådets Juridiske Tjeneste har lagt vægt på særligt to forhold, der bliver appelleret til EU-domstolen. For det første er der behov for at prøve Rettens fortolkning af spørgsmål om indhentning af samtykke fra Vestsaharas befolkning. Her mener Rådets Juridiske Tjeneste, at Retten anlægger en restriktiv fortolkning af tidligere domme fra EU-Domstolen. Med andre ord mener den juridiske tjeneste, at Retten ser snævert på, hvordan et samtykke kan indhentes. Derudover mener Rådets Juridiske Tjeneste, at Retten anlægger en vid fortolkning af reglerne om, hvem der kan anlægge sag ved EU-Domstolen. Det drejer sig i den konkrete sag om, hvorvidt Polisario overhovedet har adgang til at føre disse sager ved EU-Domstolen.

De juridiske fortolkningsspørgsmål er komplekse og har relevans også ud over spørgsmål om EU's aftaler med Marokko. Det gælder både spørgsmålet om pligten til at indhente samtykke i forbindelse med indgåelse af internationale aftaler, og rammerne for, hvem der har adgang til at anlægge sag ved EU-Domstolen. Der er en masse juridiske, principielle og mere vidtrækkende spørgsmål ud over de konkrete forhold mellem EU og Marokko, som skal afklares. Også derfor ønskes der en appel.

Søren Søndergaard: Sagen om aftalerne har også været diskuteret i Europa-Parlamentet, og den 12. februar 2019 stemte Europa-Parlamentet om, hvorvidt fiskeriaftalen mellem EU og Marokko skulle inkludere Vestsahara. Ved den afstemning stemte den nuværende udenrigsminister og daværende medlem af Europa-Parlamentet imod aftalen. Hvorfor det?

Udenrigsministeren: Forskellen er, at dengang lyttede jeg som EU-parlamentariker bl.a. til Europa-Parlamentets juridiske tjeneste, der fandt det uklart, om forudsætningen for efterlevelse af domstolens afgørelse af 2016 var opfyldt. Rådets Juridiske Tjeneste har som bekendt en anden vurdering, og det var på den baggrund, den daværende regering støttede indgåelsen af aftalen.

At de juridiske vurderinger er forskellige, understreger i virkeligheden for mig kun behovet for at få afklaret det juridiske spørgsmål, som jeg har beskrevet og lagt meget vægt på. Med appellen søges netop denne afklaring, og Danmark og EU vil selvsagt respektere udfaldet af Domstolens endelige afgørelse. Men jeg tror, det er åbenlyst, at det skal have en ordentlig afklaring, når f.eks. Europa-Parlamentets juridiske tjeneste og Rådets Juridiske Tjeneste har forskellige opfattelser.

Søren Søndergaard: Nu er det jo ikke et juridisk spørgsmål, hvordan man politisk stiller sig til aftalen – det er et politisk spørgsmål. Det er et juridisk spørgsmål, om det er lovligt eller ej, men det er jo ikke alt, der er lovligt, man politisk tilslutter sig.

Jeg citerer fra Europaudvalgets møde den 8. oktober 2013, hvor vi diskuterede det:

»Jakob Ellemann-Jensen var til sin egen overraskelse enig med Enhedslisten. Han læste op fra socialdemokraternes europapolitiske program »Vores Europa«, hvori der står, at det er »vigtigt, at også EU's handels- og fiskeripolitik harmonerer med kampen for menneske-

rettigheder og ikke sætter adgang til naturressourcer over hensynet til lokalbefolkninger i omstridte territorier, som f.eks. i Vestsahara«.

Hvorefter Jakob Ellemann-Jensen gik videre med at forklare sin enighed i de synspunkter, og hvad han syntes, man skulle gøre ved det. Det her er jo ikke en juridisk vurdering. Er det stadigvæk Socialdemokratiets opfattelse? Eller har Socialdemokratiet deponeret sin politiske opfattelse af spørgsmål om Vestsahara i EU-Domstolen?

Udenrigsministeren: Jeg er fuldstændig enig i, at det skal være i overensstemmelse med blandt andet EU-retten og folkeretten, når det gælder menneskerettigheder og naturressourcer. Det er også dét, vi lægger til grund for de aftaler, der er indgået. Når der så er forskellige juridiske opfattelser, og der er faldet nogle domme, synes jeg, det er rigtig vigtigt at få afklaret, om aftalerne er i strid med EU-retten og folkeretten. Skiftende regeringer har lagt til grund, at det er i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten, og i det ligger også, at man selvfølgelig skal respektere menneskerettigheder og andre forhold.

Det er fantastisk, at vi har et retssystem i EU, som i sidste instans kan afklare, hvad der er op og ned, når der er uklarheder og forskellige tolkninger. Så kan vi sikre, at vores aftaler – ikke bare med Marokko og Vestsahara, men også generelt – er i overensstemmelse med EU-retten og i øvrigt folkeretten. Det håber jeg også, at Søren Søndergaard vil støtte.

Søren Søndergaard: Så går vi tilbage til det juridiske spor, for vi diskuterede det også på Europaudvalgets møde den 11. april 2018. Der blev det pålagt den daværende regering at lægge afgørende vægt på »at det sikres, at forhandlingsmandatet pålægger Kommissionen at forhandle en ny fiskeriprotokol, der vil være til gavn for de berørte folk, og som efterlever EU-Domstolens afgørelse i sag C-266/16.«

Pålægger at efterleve EU-Domstolens afgørelse i sag C2066/16. Det var den formulering, Peter Hummelgaard, Socialdemokratiets daværende EU-ordfører, brugte, og det var grundlaget for, at Socialdemokratiet støttede forhandlingsoplægget. Har den daværende eller den nuværende regering efterlevet EU-Domstolens afgørelse i sag C266/16?

Christian Juhl: Hvor mange afgørelser mener ministeren, der skal til i en så kompliceret sag som denne? Man kunne forestille sig ret mange domme, hvis man bliver ved med at spørge på forskellige måder.

Er den danske regering uenig i, at Polisario skal kunne rejse sager, at Polisario repræsenterer saharawierne i spørgsmål om handelsaftaler og handelsinteresser, og at de skal spørges? Jeg tror, vi har en ny situation, hvis regeringen er uenig i det. Det er baggrunden for samrådsspørgsmål D om Folketingets beslutning om sagen.

Udenrigsministeren: Til Christian Juhl: Regeringen er enig i, at de relevante parter skal høres, og at EU-retten og folkeretten skal overholdes, når der indgås aftaler. Jeg tror dog ikke, at jeg vil begive mig ud i større analyser af, hvem de relevante parter er. Det ville være forkert af mig, det skal være de relevante parter, og jeg håber også, at Christian Juhl er enig i, at alle relevante parter skal høres i den slags sager, så man lever op til sine forpligtigelser.

Til Søren Søndergaard: Der spørges til fiskeriprotokollen og et Europaudvalgsmøde fra forrige valgperiode. I henhold til folkeretten skal indgåelse af aftaler som eksempelvis EU's handelsliberaliseringsaftale og fiskeriaftale sikre, at udnyttelse af naturressourcer i Vestsahara foretages i overensstemmelse med lokalbefolkningens interesser på vegne af lokalbefolkningen eller i konsultation med deres repræsentanter. Det er foreskrevet, hvordan det nærmere skal ske, og derfor var det i første omgang forhandleren – i dette tilfælde Kommissionen – der skønnede, at det var sket i tilstrækkelig grad. Dernæst vurderede Rådets Juridiske Tjeneste, at aftalerne efterlevede EU-Domstolens afgørelse fra 2017.

Rådets Juridiske Tjeneste vurderede, at man i forbindelse med aftalens indgåelse har taget alle rimelige og gennemførlige skridt for at fastslå Vestsaharas befolknings samtykke gennem konsultationer med deres repræsentanter. Desuden bemærker Rådets Juridiske Tjeneste, at aftalerne ikke på nogen måder indebærer en anerkendelse fra EU af Marokkos suverænitetskrav over Vestsahara. På den baggrund støttede regeringen i sin tid den reviderede handelsliberaliseringsaftale og den nye fiskeriaftale. Nu afventer man dom i appelsagen, så der kan komme afklaring på de væsentlige og komplekse juridiske spørgsmål om netop indgåelse af internationale aftaler, og jeg synes, det er det rigtige at gøre.

Rådets Juridiske Tjeneste og Retten er uenige om fortolkning af reglerne om, hvem der kan lægge sag an ved EU-Domstolen. Det vil i den konkrete sag sige spørgsmålet om, hvorvidt Polisario overhovedet har adkomst til at føre disse sager, og derfor er det også vigtigt at få afklaret det. Summa summarum tror jeg, at det er vigtigt, at vi gør tingene på den folkeretligt rigtige måde i overensstemmelse med EU-retten, uanset partier, sympatier og antipatier. Det kommer appellen også til at handle om, så vi i rettens sidste instans får lejlighed for at få afklaret de juridiske uenigheder og kompleksiteter. Jeg synes, at vi alle bør have en interesse i det, og det er afgørende for regeringen, at de aftaler, EU indgår, er i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten. Det er det, vi har lagt til grund, og det vil vi forsat gøre. Og vi vil selvfølgelig følge, hvad der måtte være udfaldet, når den juridiske afklaring endeligt foreligger.

Christian Juhl: Ministeren, som jeg skal støtte, må tale klarere end det. Vi kan ikke snakke om relevante parter, når ministeren ikke engang kan svare på, hvem det er. Det kan være ret mange, men hvem f.eks.? Er Polisario omfattet? Domstolen har anerkendt, at Polisario kan rejse sagen, som er gennemført og afgjort. Jeg har ikke forstået alt om EU, men hvis Rådets Juridiske Tjeneste er over Domstolen, så har jeg misforstået det. Rådet Juridiske Tjeneste har tidligere taget eklatant fejl i deres rådgivning, hver eneste gang Domstolen skulle behandle den sag. Så der er ingen grund til at være helt vild efter at læne sig op ad den.

Jeg forventer, at ministeren har en politisk holdning til spørgsmålet om, hvorvidt Polisario er en del af de relevante parter, og hvem de andre er? Marokkos regering har nedsat nogle kunstige organisationer, der lader, som om de forsvare saharawiernes interesser, men som direkte er købt, betalt og dannet af Marokkos regering. Det kan ikke nytte, at de skal afgøre den sag, de er ikke relevante i denne sammenhæng – tværtimod. Er ministeren efter dommen i tvivl om, hvorvidt Polisario kan anlægge sager, og hvorvidt de kan repræsentere saharawierne og bør gøre det i handelsmæssige spørgsmål? Hvis ministeren er i tvivl om det juridiske, kan han jo svare politisk. Det er så afgørende for menneskerettighedssagerne og for FN's ageren, at man anerkender FN's beslutning om, at

Polisario er saharawiernes ret og repræsentant, indtil de får deres land og kan danne deres egen regering. Ministeren bevæger sig på kanten af, hvad Folketinget har besluttet, så jeg synes, det er ret problematisk. Venstre og andre må også have en vis fornemmelse af, at det her går ret langt ud.

Udenrigsministeren: Jeg synes, at vi skal passe på med at komme med nogle meget flyvske og udokumenterede påstande om, hvordan ministeren agerer. Jeg har prøvet at forklare vores holdning til Polisario, og jeg ved, det er juridisk kompliceret, og dermed kan det også være svært tilgængeligt. I FN's igangværende proces er der udpeget en ny særlig repræsentant til at nå en retfærdig og varig politisk løsning på konflikten i Vestsahara. Polisario blev ved FN's generalforsamlingsresolution i 1979 anerkendt som legitim repræsentant for Vestsaharas folk. Danmark og flere andre EU-lande afstod i sin tid fra at stemme. Det ændrer ikke ved – og det er meget vigtigt, så man ikke bliver taget til indtægt for noget, man ikke siger – at regeringen, ligesom skiftende danske regeringer før denne, støtter FN's bestræbelser på at opnå en fredeligt forhandlet løsning om Vestsahara mellem parterne i tråd med V79. Regeringen anerkender i den forbindelse, at FN-processen hviler på de rammer, som generalforsamlingsresolutionen fra 1979 fastlægger.

Så spørges der til, hvorfor Polisario ikke udgør den legitime repræsentant for Vestsahara for så vidt angår EU's aftaler med Marokko. Det er vigtigt for mig at understrege, at retten jo ikke tager stilling til, hvorvidt Polisario skulle have givet samtykke i forbindelse med indgåelse af aftaler. Derudover er det Kommissionens og Rådets Juridiske Tjenestes opfattelse, at de gennemførte konsultationer er tilstrækkelige. Men nu får vi det afklaret ved sidste instans i EU-Domstolen, og det er regeringens klare holdning, at de aftaler, EU indgår, skal være i overensstemmelse med folkeretten og EU-retten. Derfor er det rigtig vigtigt at få afklaret den juridiske uenighed.

Christian Juhl: Jeg vil gerne læse et afsnit op af det, som et enigt Folketing har besluttet – inklusive Socialdemokraterne, der endda var meget aktive i processen med vedtagelsen af V79. Der står, at Folketinget opfordrer regeringen til:

»at fraråde offentlige institutioner at engagere sig i finansielle aktiviteter og indkøb af varer fra områder med uafklaret folkeretlig status som Vestsahara, så længe der ikke er klarhed over, om transaktionerne kommer lokalbefolkningen til gode og – at opfordre danske virksomheder til at udvise særlig aktpåvirkelighed ved at engagement i områder med uafklaret suverænitets som Vestsahara, og sikre at deres kommercielle aktiviteter ikke skader lokalbefolkningen.«

Jeg mener, at regeringen med appellen er ved at trække sagen i langdrag og dermed skade saharawierne på de to områder. Jeg er nødt til at spørge ministeren, om det gavner den politiske proces om Vestsahara, at man trækker spørgsmålene i langdrag ved endnu en gang at ville have en domstolsafgørelse, eller skader det processen? Processen har været længe nok indtil videre, og sagen er rigtig lang og træg at komme i gang med. Jeg vil give ministeren ret i, at sagen har været tung og kompliceret, og det vil den forsat være. Men man går direkte på kanten af den beslutning, som Folketinget har taget i de nævnte to punkter fra Folketingets beslutning fra den 2. juni 2016, hvis politikere prøver at sætte spørgsmålstejn ved, om saharawierne har ret til at få det afgjort via deres organisation.

Søren Søndergaard: Man kan gøre to ting, hvis man er i tvivl, om noget er lovligt. Den ene mulighed er at lade være med at gøre det – det er den løsning, jeg har anbefalet mine børn. Den anden mulighed er at køre løs og se, hvad Domstolen ender med at sige. Hvis vi bliver dømt, forsætter vi med at køre løs, og så går vi til en appelinstans.

Ministerens partikollega Ole Christensen skrev i et indlæg i Nordjyske forum for afstemningen i Europa-Parlamentet den 12. februar 2019: For mig virker det fuldstændig indlysende, at vi under ingen omstændigheder burde godkende sådan en aftale, hvis der overhovedet er den mindste tvivl om, hvorvidt aftalen er lovlig i henhold til internationale regler.

Mener ministeren, at der overhovedet ikke er tvivl om, hvorvidt den indgåede aftale er i strid med internationale regler? Mener ministeren, det er fuldstændig klart? Og hvis ikke ministeren mener, at det er fuldstændig klart, hvad er så grunden til, at ministeren aktivt arbejder for, at aftalen kan for sætte? Betyder det så samtidig, at ministeren tager afstand fra Ole Christensens indlæg?

Udenrigsministeren: Til Christian Juhl: Jeg ønsker ikke at trække sagen i langdrag. Tværtimod vil vi gerne have en afklaring – jo før jo bedre. Selvfølgelig gavner det processen at få en juridisk afklaring ved Domstolen, når der er så fundamentalt forskellige opfattelser. Rådets Juridiske Tjeneste og Kommissionens juridiske tjeneste har en klokkeklar opfattelse, som ikke deles af Europa-Parlamentets juridiske tjeneste, og Domstolen har en dom, som går imod det, eller som problematiserer det. Derfor er der behov for afklaring, og det vil da være til gavn for alle. Det håber jeg også, Christian Juhl støtter. Det ville være lidt mærkeligt ikke at støtte det, hvis man tror på retsstaten, og at uenigheder skal løses ved Domstolen i denne slags komplekse sager. Uanset hvad man måtte mene om indholdet i denne sag, tror og håber jeg, at Christian Juhl er enig med regeringen i, at alle EU's aftaler skal være i overensstemmelse med folkeretten og EU-retten. Ellers synes jeg, at man er ude på et skråplan.

Regeringen støtter i tråd med både V79, som der blev henvist til, og B40, FN's bestræbelser på at finde en retfærdig og varig politisk løsning på konflikten. Den eneste vej til en politisk retfærdig og varig løsning på konflikten om Vestsahara er via FN, og jeg håber, Enhedslisten, som normalt støtter FN, er enig i det. Det skal være en løsning, der er acceptabel for begge parter, og som er inden for konteksten af FN-pagtens principper og formål. Det er i øvrigt i tråd med EU's og skiftende danske regeringers linje på området, og den linje gentager vi løbende over for ikke mindst Marokko. Senest i forbindelse med mit besøg i Rabat tidligere på sommeren nævnte jeg den position, og FN-sporet er vores bedste mulighed for at bidrage til en løsning på konflikten, hvilket jeg håber, at Christian Juhl også vil være med på. Vi har derfor ikke taget selvstændige initiativer derudover, og vi planlægger heller ikke at gøre det. Vi planlægger at støtte FN benhårdt i at løse dette vanskelige spørgsmål.

Regeringen bakker fuldt op om V79, herunder at fraråde offentlige institutioner at engagere sig i finansielle aktiviteter og indkøb af varer fra områder med uafklaret folkeretlig status som Vestsahara, så længe der ikke er klarhed over, om transaktionerne kommer lokalbefolkningen til gode. Jeg kan afvise igen, at det skulle handle om at trække en proces i langdrag – tværtimod. Jeg tror, vi alle samme ville ønske, at der var større klarhed, og det er der forhåbentlig, når Domstolen har behandlet sagen endeligt.

Til Søren Søndergaard: Vi har klokkeklare vurderinger fra Rådets Juridiske Tjeneste og fra Kommissionens juridiske tjeneste, som man følger. Den danske regering har lagt til grund, at det er i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten, når Rådets Juridiske Tjeneste og Kommissionens juridiske tjeneste siger, at det er det. Det gælder, indtil noget nyt måtte komme, og man får afklaret eventuelle uenigheder. Den proces er i gang, og derfor er dommen appelleret, og man skal selvfølgelig rette sig efter afgørelsen. Sådan foregår det i en retsstat.

Dommen i den konkrete sag om EU- og Vestsaharaaftalerne indeholder også juridiske spørgsmål, som har relevans for EU's fremtidige aftaler og for divergerende fortolkning af, hvad der vil være relevant med hensyn til EU's fremtidige aftaler ud over den konkrete sag. Mens vi nu afventer en ny domsafsigelse fra EU-Domstolen, vil Danmark forsat arbejde for at understøtte bestræbelserne i FN på at finde en fredelig, varig og politisk løsning på konflikten i Vestsahara, som er acceptabel for begge parter.

Christian Juhl: Nu sagde ministeren selv, at man ikke skulle skyde hinanden noget i skoene. Jeg håber da ikke, at vi behøver at diskutere, om vi synes, at folkeretten skal overholdes – så er vi da ved at være langt ude. Selvfølgelig skal den det, og Domstolen har tre gange understreget, at fiskeriaftalen er i strid med folkeretten, så hvorfor behøver vi at diskutere det? Man kan diskutere det, hvis regeringen vil appellere en dom, der stjerneklart siger, at der er sket overtrædelser, og at aftalen skal ophæves omgående. Der skal noget nyt på bordet, hvis man skal rejse en sag for fjerde, femte og sjette gang, og jeg har ikke hørt ministeren sige én ting, der er uafklaret, og som nødvendigvis må afklares for, at handelsaftalen skal ophæves. Den eneste årsag er derfor forhaling og for at forhindre, at fiskeriaftalen ophæves.

Fiskeriaftalen er i strid med de punkter, som Folketinget har vedtaget i V79. Og at holde hånden under fiskeriaftalen og lade den køre videre uændret er det samme som at arbejde imod hensigten i Folketingets udtalelse. Det er helt klart, og hvis ministeren vil tage ansvaret for, at fiskeriaftalen skal fortsætte unødigt længe, så mener jeg, han er langt ude.

Sverige siger nej til appel, og det vil sige, at Sverige må have en anden vurdering. Har ministeren diskuteret sagen med Sverige? Vi plejer jo at ligge på samme linje i den slags spørgsmål – det har vi i hvert fald gjort i tidligere afgørelser.

Hvad siger Kontoret for folkeret og menneskerettigheder i Udenrigsministeriet, eller har ministeren overhovedet spurgt dem? Med hensyn til udsagnet om, at det kan have konsekvenser for andre sager, må det betyde, at andre sager kan være vigtigere end hensynet til saharawierne. Det er jo et interessant synspunkt. Der er ikke andre besatte områder eller andre kolonier i Afrika mere, og derfor er der jo ikke andre lignende sager, som afgørelsen kan have betydning for. Aftalen handler om, hvorvidt EU's fiskeriaftale med Marokko skal omfatte Vestsahara eller ej. Retten har afgjort, at man ikke har forsøgt eller fået samtykke fra Vestsaharas folk, saharawierne. Det er meget klare og konkrete svar og meget klare og konkrete spørgsmål, der er stillet til Domstolen, så jeg kan ikke forstå, at man skal væve sig ud i, at det kan have konsekvenser for andre sager. Hvilke sager er det?

Søren Søndergaard: Jeg har simpelthen svært ved at forstå ministeren. Ministeren var fuldstændig bekendt med Rådets Juridiske Tjenestes indstilling, men rettede sig efter Parlamentets juridiske tjeneste, da ministeren stemte nej i Europa-Parlamentet. Nu er ministeren fuldstændig bekendt

med Parlamentets juridiske tjeneste, men retter sig efter Rådets Juridiske Tjeneste. Er det fuldstændig tilfældigt, hvilken juridisk tjeneste ministeren retter sig efter, eller afhænger det af, hvilken tjeneste der tilfældigvis understøtter den politiske dagsorden, ministeren har på det pågældende tidspunkt? Hvad er ellers kriteriet? Socialdemokratiets politik i hele forløbet har jo været, at man har sagt én ting offentligt, og så har man reelt gjort noget andet – hvert fald når man har haft magten.

Ministeren svarede ikke på spørgsmålet, om man skulle lade være, hvis man var i tvivl. Det er jo det interessante spørgsmål. Er Socialdemokratiets holdning ikke den samme som det socialdemokratiske parlamentsmedlem Ole Christensens? Er man i tvivl, så lad være. Men det er ikke det, ministeren siger nu. Nu siger ministeren: Er man i tvivl, så appellér.

Hvad nu, når der kommer en afgørelse næste gang? Får vi et løfte i dag om, at regeringen ikke vil køre sagen videre, men at man langt om længe vil affinde sig med dommene fra EU-Domstolen i forbindelse med de aftaler, man laver med Marokko, så de ikke kan omfatte Vestsahara? Eller kan man forestille sig, at man gør endnu et forsøg med endnu en omskrivning, hvor man finder en eller anden lille gruppe i Vestsahara eller måske i Marokko, som man påstår repræsenterer saharawiernes interesser? Og så tager man en domstolsafgørelse, og så appellerer man den domstolsafgørelse og lader tiden gå. Kan vi få et klart svar fra regeringen på det nu?

Udenrigsministeren: Til Christian Juhl: Der er tendens til, at man gentager et spørgsmål, man har fået svar på, og siger, at man ikke har fået svar på det. F.eks. at der ikke er kommet noget nyt på bordet, og derfor kan man ikke appellere sagen. Det svarede jeg på før, Christian Juhl rejser det igen, og så kan vi jo blive ved. Jeg vil gerne appellere til, at man lytter til det svar, der bliver givet, og så kan man være enig eller uenig. Der kan være politiske uenigheder, men lad os dog aftale, at man i hvert fald anerkender, at der er kommet et svar.

Så spørges der til, at folkeretten og den skal vi alle sammen overholde – EU-retten forhåbentlig også. Det er jeg glad for, for jeg kunne måske være lidt i tvivl om, hvad Christian Juhl egentlig mente her, og jeg vil gerne gentage, at jeg har svaret på det før.

Det centrale ved dommen er dels den forskellige vurdering, der er fra Rådets Juridiske Tjeneste og Parlamentets juridiske tjeneste af aftalerne mellem EU og Marokko, dels påvirkningen af fremtidige handelsaftaler eller andre aftaler i EU med behov for juridiske afklaringer på baggrund på dommen fra Domstolen. Nu har jeg sagt det tre eller fire gange, men jeg gentager gerne, at det er årsagerne til behovet for juridisk afklaring. Det håber jeg også Christian Juhl vil støtte.

Jeg vil ikke kommentere på hverken Sveriges eller andres landes stillingtagen til EU-drøftelserne om spørgsmålet om appel, men jeg kan alene konstatere, at EU har besluttet at appellere dommen. Og jeg vil gerne nævne igen, at Danmark netop stemte for en appel, fordi det er centralt for regeringen, at EU's aftaler er i overensstemmelse med folkeretten og EU-retten. Vi mener, det vil være nyttigt med en dom fra EU-Domstolens højeste retsinstans. Juraen er kompleks, og det må vel være i fælles interesse at få skabt juridisk klarhed, håber jeg.

Med hensyn til Kontoret for folkeret og menneskerettigheder i Udenrigsministeriet kan vi konstatere, at Retten ikke er enig med Rådets Juridiske Tjeneste i spørgsmålet om bl.a. samtykke fra Vestsaharas befolkning. Den uenighed understreger, at der er tale om komplicerede juridiske problemstillinger, og vi ønsker en afklaring. Jeg håber også, at Christian Juhl ønsker en afklaring. Vi støtter

en appel for at få sikkerhed for, at EU's aftaler overholder både EU-retten og folkeretten. Derfor kan problemstillingerne prøves ved EU-domstolen med henblik på at få retstilstanden klarlagt.

Hovedspørgsmålet i sagen om samtykke fra Vestsaharas befolkning, som Christian Juhl også har været inde på flere gange, er kompliceret af flere årsager. Det er ikke for at åbne en lang og ny diskussion, for der kan være forskellige opfattelser af, hvad der er Vestsaharas befolkning. Det ved alle, der kender diskussionen om Vestsahara. Der hersker en vis begrebsforvirring med hensyn til, hvordan man i det hele taget definerer Vestsaharas befolkning, og det tager Retten ikke stilling til. Det er derfor også et af de spørgsmål, der ligger.

Til Søren Søndergaard: Rådets Juridiske Tjeneste og Kommissionen var ikke i tvivl om det juridiske grundlag. Vi støtter aftaler, EU indgår, når det fra EU's, fra Rådets og Kommissionens egne juridiske tjenester er vurderet, at de er i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten. Hvis det viser sig ikke at være rigtigt, så er der en ny situation. Det er jeg fuldstændig enig med Søren Søndergaard i. Men vi går ud fra, at aftaler, der indgås, er i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten. Det er man jo forpligtiget til, og det har været vurderingen i dette tilfælde. Jeg vil ikke foregribe Domstolens afgørelse – den må vi studere, når den kommer, men jeg vil gerne understrege igen, at EU's handelsaftaler skal være i overensstemmelse med folkeretten og EU-retten. Det er åbenlyst. Det er regeringens position, og det kommer næppe som nogen stor overraskelse. Det burde være enhver regerings position i den slags sager.

Christian Juhl: Vi kan godt skubbe betydningen for andre EU-aftaler af bordet, for der findes ikke tilfælde, hvor EU forhandler med et land, som har besat et andet land, og landet, man forhandler med, prøver at tiltuske sig rettigheder, det ikke har. Ministeren må gerne nævne de akademiske grunde, det er interessant, men i hvert fald teoretisk i denne sammenhæng. Det er kun i tilfældet med Marokko, som har besat Vestsahara, hvor der er berettiget tvivl om, hvorvidt Marokko har ret til at indgå aftaler på Vestsaharas område. Domstolen har for tredje gang sagt, at Marokko ikke har ret til det – hvor meget klarere kan det siges? Man skal da være noget tykhovedet for ikke at forstå, hvad Domstolen har sagt, uanset hvor mange andre der har sagt noget andet.

Jeg har ikke brug for en afklaring, jeg har brug for at få implementeret Domstolens afgørelse. Det må være enhver politikers opgave at få stoppet handelsaftalen, hvis man vil Vestsahara og især saharawierne noget godt. Handelsaftalen er ulovlig, og derfor skal den stoppes. Vi har også fået en hel masse andre gode ting med i Domstolens tre afgørelser.

Jeg får hele tiden mistanke om, at udenomssnakken skyldes, at det er helt andre dagsordner, der betyder noget for regeringen. Der var jo en grund til, at udenrigsministeren tog til Marokko. Man har interesse i, at Marokko holder fast i de flygtninge, der kommer fra Afrika og gerne vil til Europa. Jeg har en helt klar fornemmelse af, at det at blive uvenner med Marokko i dette spørgsmål er en pris, som regeringen ikke vil betale, fordi man gerne vil få sine flygtningeaftaler igennem. Jeg synes, at det er uskønt, men det er ikke skrevet nogen steder, og det er heller ikke sagt ret mange steder i direkte sammenhæng. Men alle kan jo se det. Man løber rundt om Marokko som den varme grød, fordi man er bange for, at de skal bruge flygtninge som politisk våben i stedet for at få løst problemet én gang for alle. Jeg synes ikke, vi har haft andre sager, vi har været uenige om, som er så stjerneklare og entydige. Hvis regeringen mener alvorligt, at vi skal have en politisk løsning på kon-

flikten om Vestsahara, skal vi til at handle, og vi skal ikke trække i langdrag, som man gør her. Jeg synes virkelig, det er uskønt.

Hvis man ikke kan få klarere besked fra regeringen om, hvor de står i denne sag, må vi se, om ikke vi skal diskutere det én gang til i Folketinget, fordi der var så bred enighed om V79. Jeg er ikke vildt tilfreds med ministerens præstation i dag, og jeg er ikke tilfreds med, at vi ikke har fået klar besked om, om vi kan regne med, at der er ro efter den kommende dom. Det kan ministeren ikke engang tage sig sammen til at give besked om, men tak for alle de forsøg på svar. Det er jeg da nødt til at sige.

Søren Søndergaard: Vi fører mange diskussioner om handelsaftaler. F.eks. TTIP-aftalen (Transatlantic Trade and Investment Partnership), CETA-aftalen (EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement) osv., men i de diskussioner er udgangspunktet jo ikke, om de er lovlige eller ej. Det er en selvfølge, og bare fordi noget er lovligt, er det ikke sikkert, at det er rigtigt at gøre det.

Det ville være godt, hvis vi diskuterede indholdet i handelsaftalen mellem Marokko og EU. Hvis vi diskuterede, hvad det er for nogle folk i Vestsahara, der bliver hjulpet af handelsaftalen. Hvor der sker forbedringer. Dét ville være en relevant diskussion, men det kan vi ikke komme til, fordi vi er på et niveau, hvor vi må diskutere, om aftalen overhovedet er lovlig, og hvor EU-Domstolen tre gange har sagt, at den ikke er. Den officielle socialdemokratiske position er, at man skal lade være, hvis man er i tvivl, mens regeringens position er, at man skal fortsætte, hvis man er i tvivl. Det er vi ret utilfredse med, og jeg synes, det er tankevækkende, at ministeren ikke føler noget behov for at redegøre for, hvad Sverige mener. Det kunne jo være, at den socialdemokratiske regering i Sverige lod deres officielle socialdemokratiske synspunkter reflektere lidt mere på deres handlinger, end den danske regering gør. Hvad er det, der holder regeringen fast på den linje, hvor man igen og igen ønsker at udfordre EU-retten på aftaler, som er erklæret ulovlige? Det er ikke Enhedslistens ønske, så regeringen må have et parlamentarisk grundlag et andet sted i Folketinget, som understøtter den linje, for ellers kan det vel ikke fortsætte i længden.

Udenrigsministeren: Jeg synes, det er lidt uskønt, når Christian Juhl som ordfører giver stilkarakter til en minister. Jeg giver heller ikke stilkarakter til Christian Juhl for at gentage det samme spørgsmål, han fået svar på mange gange. Måske var jeg tæt på, men jeg synes, vi skal afholde os fra det. Det klæder ikke en ordentlig og substantiel debat.

Christian Juhl siger på den ene side, at der ikke er behov for afklaring, fordi sagen er lysende klar for ham. Men jeg hører Søren Søndergaard sige, som jeg forstår det, at der faktisk er en uklarhed, og derfor kunne der nok også godt være behov for en afklaring. Når man har et domstolssystem, og der kommer nogle domme som i dette tilfælde, er det da naturligt, at man får det afklaret ved den højeste instans, hvis man er uenig. Det er sådan, retsstaten fungerer. Jeg troede egentlig, at det var noget, man støttede, specielt i sådan en sag, hvor det er juridisk kompliceret.

Christian Juhl mener ikke, at det er vigtigt at få afklaret de juridiske spørgsmål af hensyn til fremtidige handelsaftaler, men det mener jeg jo, det er. Det ville da være vigtigt for enhver regering at sikre, at der ikke er tvivlsspørgsmål, hverken hvad angår folkerettens eller EU-rettens overholdelse, når man indgår aftaler. Jeg synes, at man har en forpligtigelse til med rettidig omhu at sikre, at en juridisk uklarhed afklares.

Til Søren Søndergaard: EU vil selvfølgelig respektere afgørelsen, når der kommer en afgørelse fra Domstolen ved den højeste instans. Vi vil studere den, herunder spørgsmålet om samtykke, og på den baggrund sikre, at aftalerne er i overensstemmelse med både EU-retten og folkeretten. Jeg håber, at det juridiske og diskussionen om dommen fører til et fælles ønske om at få en ordentlig afklaring af de rejste spørgsmål.

Vi tager gerne debatten i andre sammenhænge, men jeg synes, at man bør støtte en afklaring, hvis man støtter et retssystem – også når der er uenigheder. Baggrunden for, at EU har appelleret dommen er netop et ønske om afklaring. Jeg synes, ønsket er helt legitimt – vi skal sikre, at alle aftaler er i overensstemmelse med folkeretten og EU-retten.

Christian Juhl: Hvis jeg tre gange i retten har fået en dom for at tæve min kone, ville det da være ganske mærkeligt at appellere det, fordi der var en lille bitte nuance, når hovedspørgsmålet er afgjort. I dette tilfælde er hovedspørgsmålet afgjort tre gange. Fiskeriaftalen mellem EU og Marokko er ulovlig, og nu har vi i en time spurgt ministeren, om han vil forfølge målet om at få fjernet fiskeriaftalen og få en lovlig fiskeriaftale. Det vil ministeren ikke – han vil have afklaret juridiske spidsfindigheder. Det er klar tale, fint nok.

Jeg bliver utålmodig, fordi jeg rent faktisk sidder her for at få en afklaring af, hvor min regering står med hensyn til at realisere en lovlig fiskeriaftale mellem Marokko og EU og få fjernet den ulovlige. Det er jo dér, den politiske handling er. Jeg vil gerne anbefale ministeren at spørge sit eget kontor, for han har dygtige folk derovre. Ministeren må selv om, om han bare vil læne sig op ad forskellige meldinger fra EU. Jeg vil bare gerne have lov til at pille i den flakkende politiske holdning, regeringen har. Om vi tager ti retssager, kan man ikke være i tvivl om, at aftalen er ulovlig – det ved ministeren ganske udmærket. Det er at snakke udenom, og det er derfor jeg går lidt hårdt til ministeren i denne sammenhæng. Jeg vil gerne sige tak for i dag.

Udenrigsministeren: Christian Juhl siger, at det ved ministeren ganske udmærket. Nej, ministeren er ikke juridisk ekspert, der er en række juridisk komplicerede spørgsmål, som jeg ikke vil udtale mig om. Slet ikke med min baggrund – jeg er ikke jurist eller dommer eller har dyb indsigt i de juridiske komplikationer af alle aspekter. Jeg vil også advare om, at man bare siger, som Christian Juhl gør, at man ved, hvad der er op og ned. Vi har domstole, vi har et retssystem til at afgøre disse ting. Så jeg synes, det var lidt ude for skiven.

Jeg kunne jo omvendt sige, at nu har en domstol tre gange frikendt Christian Juhl for at banke sin kone, men konen vil gerne appellere til den højeste instans, fordi man stadig synes, der er bevis nok for, at det er tilfældet. Jeg synes, vi skal afholde os fra den form for diskussion. Sandheden er, at vi har en uafklarethed, og den får vi afklaret ved at appellere dommen. Regeringens holdning er, at enhver aftale, EU indgår – også fiskeriaftaler – skal være i fuld overensstemmelse med folkeretten og EU-retten. Bare for at slå det fast, så man ikke kan gå ud ad døren og sige, at regeringens holdning er en anden. Det er det, der er lagt til grund for, at vi har støttet de aftaler.

Punkt 2. Rådsmøde nr. 3839 (udenrigsanliggender) den 13. december 2021

EUU alm. del (21) – bilag 132 (kommenteret dagsorden)

Udenrigsministeren: Jeg forelægger alle punkter til orientering.

1. EU-Afrika

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3839 – bilag 1 (samlenotat side 2)

Udenrigsministeren: Vi vil fokusere på forberedelserne af det kommende EU-AU-topmøde den 17.-18. februar 2022. Topmødet i 2022 vil være første gang siden 2017, at stats- og regeringscheferne for EU- og AU-medlemslandene mødes. Forhåbningen er, at vi med mødet kan bidrage til et EU-løft af Afrika.

Det forventes, at drøftelsen vil berøre en bred vifte af emner fra aktuelle kriser samt fred og sikkerhed mere generelt, migration, vacciner, demokratifremme, multilateralt samarbejde samt andre aktørers indflydelse på kontinentet.

Danmark har tre hovedprioriteter for topmødet:

- Vi mener, at klima og grøn omstilling bør være en central prioritet i partnerskabet. Målsætningerne fra COP26 skal omsættes til konkrete handlinger frem mod det næste COP27 i Egypten til november 2022. For Afrika drejer det sig om grøn omstilling, kuludfasning, adgang til ren energi, klimatilpasning og adgang til rent vand. Det er desuden vigtigt, at der sker en retfærdig og bæredygtig omstilling, der har fokus på unge og jobskabelse.
- Vi vil fokusere på fred og sikkerhed, som handler om, at EU skal støtte sikkerheden og stabiliteten i Afrika. Det skal ske gennem en samtænkt og bredspektret tilgang, hvor vi har fokus på at støtte afrikanske løsninger på afrikanske udfordringer.
- Der skal dæmmes op for den irregulære migration. Her taler regeringen for, at der især rettes fokus på bekæmpelse af menneskesmugling, adressering af grundlæggende årsager til irregulær migration samt beskyttelse i nærområderne og langs migrationsruter.

Forpligtelsen til tilbagetagelse af egne borgere uden legalt ophold skal fortsat være et klart element af migrationssamarbejdet.

Vi har også fortsat fokus på at arbejde for at fremme demokrati og menneskerettigheder. Bl.a. ønsker vi at fremme en ansvarlig og demokratisk anvendelse af teknologi. Samtidig arbejder vi for at sikre ligestilling og piger og kvinders rettigheder, herunder seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder.

Endelig forventer jeg, at adgang til vacciner og covid-19-håndtering vil blive berørt. Her prioriterer vi sundhedsmæssig genopretning i Afrika, bl.a. gennem finansielle bidrag til og vaccinedonationer via COVAX.

Søren Søndergaard: Kunne ministeren udbygge fokus på vaccinediplomati med hensyn til, hvem der skal gennemføre vaccinediplomatiet og selvfølgelig også gerne med hvilke formål?

I samlenotatet beskrives andre landes holdninger udelukkende med fokus på migration. Regeringen skal roses for, at regeringens generelle holdning er et løft af Afrika gennem EU. Det bliver nok lidt svært, hvis man kun kan tilbyde Afrika, at de kan få lov at få de folk, der emigrerer på grund af fattigdom og andre årsager, tilbage. Der skal nok være lidt mere i det. Kan der være andre forventninger til de andre landes holdninger?

Udenrigsministeren: Jeg synes jo, vi alle sammen står i en ret alvorlig situation. Den nye variant af covid-19, som vi alle kæmper med, viser behovet for international vaccinesolidaritet. Vi har fra starten haft fokus på at støtte det afrikanske kontinent, hvor man roligt kan sige, at vaccineknapheden er stor.

Vi har leveret mere end 3,1 millioner danske doser til Afrika, når vi taler om vaccinediplomati. Bilateralt og igennem COVAX er ca. 2,8 millioner danske vaccinedoser gået til landene i Afrika, herunder Algeriet, Marokko, Mali, Libyen, Rwanda, Egypten, Sierra Leone, Ghana, Zambia, Kenya. Vi har desuden bilateralt leveret den første donation på 357.800 doser til Kenya i år på et tidspunkt, hvor det kenyanske sundhedsvæsen virkelig havde behov for vaccinerne. Med de seneste donationstiltag har Danmark givet tilsagn om at donere 10 millioner doser, hvoraf 7,7 millioner går til COVAX. Danmark har også i 2021 bidraget med 100 mio. kr. til COVAX til indkøb af covid-19-vacciner til udviklingslandene og et tilsvarende beløb til UNICEF's udrulning af covid-19-vacciner.

Én ting er tilsagn, men det handler også om at få vaccinerne frem. Det er rigtig vigtigt at samarbejde med de afrikanske lande om udrulningen og at få vaccinerne ud til de afrikanske lande og få dem brugt. Derfor er det et vigtigt punkt, at EU eksporterer vacciner. Men der er ingen tvivl om, at Afrika er udfordret på området.

Med hensyn til spørgsmålet om migration ved vi, at de politiske, sociale og økonomiske udfordringer i Afrika har direkte konsekvenser for Danmark og Europas tryghed og sikkerhed. Vi deler på mange måder skæbne – vi har fælles udfordringer med Afrika. Afrika står til et befolkningstal på 2,5 milliarder i midten af dette århundrede. Det er måske vores vigtigste samhandelspartner i øvrigt, men det er klart, der også er udfordringer, vi skal løse.

Én af udfordringerne er irregulær migration, og derfor skal vi hjælpe landene langs migrationsruterne, altså nærområderne, med kapacitetsopbygning inden for grænsekontrol, asylhåndtering, bekæmpelse af menneskesmugling, forebyggelse af irregulær migration og fordrivelse. Samtidig skal vi arbejde for et mere retfærdigt og humanitært asylsystem. Kun gennem et stærkt, men også tillidsfuldt samarbejde, mellem EU og Afrika kan vi nå det potentiale, der også er der. Også derfor er dette topmøde rigtig vigtigt.

Det er vigtigt, at vi får cementeret et stærkt partnerskab igen, og det er også mit indtryk, at Afrika selv er stærkt optaget af migrationsspørgsmålet, også internt på kontinentet. Derfor vil det være meget vigtigt, at vi har en fælles dialog, så det ikke kun er en dialog om, hvordan vi begrænser irregulær migration fra syd til nord, men også hvordan vi håndterer migration i Afrika på en bedre og mere ansvarlig måde, end tilfældet er i dag.

Søren Søndergaard: Jeg studsede over vaccinediplomati, fordi ministeren også brugte et andet ord, nemlig solidaritet. At sørge for vaccineudrulning handler jo netop om solidaritet og fællesskab. Det handler ikke om diplomati. Det kan godt være, at nogle diplomater skal forhandle om et eller andet, men det er jo en detalje. Vi bruger typisk ord som vaccinediplomati, når det er noget, især kineserne eller russerne har gjort for at få indflydelse forskellige steder. Er det et særligt godt ord for det, EU vil, eller afspejler det måske meget præcist, hvad EU vil?

Udenrigsministeren: Det ligger regeringen meget på sinde, at vi udviser solidaritet og bidrager til at sikre vaccine til udviklingslandene, så vi globalt kan bekæmpe pandemien sammen. Det er vi helt enige om. Det er også derfor, vi i høj grad støtter COVAX-initiativet, som jo sikrer en fair fordeling af vaccinerne, og sikrer adgang på en mere objektiv måde. Men andre lande som Rusland og Kina har jo brugt vaccinediplomatiet, og vi skal være opmærksomme på, hvordan vi navigerer.

Mit indtryk er, at jo mere EU og Afrika kan samarbejde om fair fordeling og adgang til vacciner og produktion osv., desto bedre er det. Derfor er det et vigtigt tema for både Afrika og EU. Så vidt jeg husker, har Europa produceret og eksporteret flere vacciner, end vi selv har brugt i Europa. Og vi skal forsætte og presse på, ikke mindst med hensyn til Afrika. Det kan man selvfølgelig også kalde vaccinediplomati, fordi vi allermest gerne vil hjælpe dem, der er allermest sårbare, ikke har adgang til vacciner og dem, der oftest står sidst på listen. Det er i hvert fald vigtigt for os.

2. Centralasien

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3839 – bilag 1 (samlenotat side 4)

EUU alm. del (18) – bilag 228 (udvalgsmødereferat side 274, Centralasien senest forelagt EUU 16/11-18)

Udenrigsministeren: Der er stigende interesse for området, ikke mindst på baggrund af udviklingen i Afghanistan, men ligeledes på grund af den vigtige rolle, som regionen spiller som bindeled mellem Europa og Asien.

Generelt har der de seneste par år været en positiv udvikling i samarbejdet mellem de centralasiatiske lande og EU. Det seneste eksempel er mødet den 22. november 2021 mellem de centralasiatiske udenrigsministre og EU-institutionerne. Regionen er dog særdeles udfordret af covid-19, både direkte af øget pres på sundhedssektoren, men ikke mindst i form af eftervirkningerne for økonomien.

Der er en klar efterspørgsel på EU-engagement fra landene i regionen, ikke mindst for at balancere forholdet til de store regionale magter Kina og Rusland, som udøver et politisk og økonomisk pres på landene. Som det også fremgår af EU's strategi for Centralasien fra 2019, er det vigtigt, at EU bidrager til at opretholde dialogen med landene, anspore til reformer og øget samarbejde landene imellem, samt ikke mindst at øge samarbejdet mellem EU og regionen.

På baggrund af covid-19-krisen er det ligeledes vigtigt, at EU bidrager til en positiv økonomisk udvikling samt grøn genopretning og omstilling. Regionens rolle som bindeled blev senest understreget i forbindelse med fællesmeddelelsen om konnektivitet – kaldet Global Gateway – der blev præ-senteret den 1. december 2021. Formålet med Global Gateway er at styrke EU i den globale konkurrence om transport, digitalisering og energi. Det er ikke mindst Kinas store investeringer i Belt and Road Initiative, der har øget opmærksomheden på disse sektorer, som har stor strategisk betydning, herunder i Centralasien.

Jeg forventer også, at Afghanistan vil stå centralt i drøftelserne. En humanitær krise og et muligt økonomisk kollaps truer. Det kan have alvorlige konsekvenser for den regionale stabilitet i Centralasien og kan føre til øget terror samt irregulær migration både regionalt og i Europa. Det er hverken vi eller landene i regionen interesserede i.

Medlemmerne havde ingen kommentarer til dette punkt.

3. Venezuela

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3839 – bilag 1 (samlenotat side 6)

EUU alm. del (18) – bilag 633 (udvalgsmødereferat side 1067, Venezuela senest forelagt EUU 3/4-19)

Udenrigsministeren: Jeg forventer, at der vil være særligt fokus på regional- og lokalvalgene den 21. november 2021 samt udsigterne for mæglingsforhandlinger mellem oppositionen og regimet i Venezuela.

Ved valgene vandt Maduroregimet hovedparten af guvernørposterne samt borgmestersædet i Caracas. Kun ca. 40 pct. af de stemmeberettigede deltog. Jeg ser det som et klart signal fra befolkningen om deres manglende tiltro til Maduroregimet og det nuværende politiske system.

EU's valgobservatørmission har foreløbigt konkluderet, at der trods nogle forbedringer af valgfærdigheden var tale om markante demokratiske problemer i valgprocessen. Der var eksempelvis omfattende statsfinansiering af regimets kampagne, mens den eksisterende medielovgivning betød unfair behandling af oppositionen, og hadtalelovgivningen blev brugt til at indskrænke ytringsfriheden. Valget viste også, at oppositionen ikke samarbejder internt. Det tegner derfor ikke til, at der vil ske en snarlig genoptagelse af mæglingsforhandlingerne i Mexico mellem oppositionen og regeringen i Venezuela. Den endelige rapport fra observatørmissionen og anbefalinger til fremtidige valg kommer først om nogle måneder.

Jeg forventer, at der på rådsmødet vil være fokus på, hvordan EU fastholder presset på den venezuelanske regering og presser på for, at dialog og genindførelse af demokrati og frie og fair valg er eneste løsning på den politiske, økonomiske og sociale krise i Venezuela.

Søren Søndergaard: Jeg er fuldstændig enig med ministeren i kritikken af det sidste valg. Kan ministeren minde mig om, hvem EU anerkender som præsident i Venezuela for tiden? Måske ministeren kunne sige et par ord om, hvem det er, i lyset af realiteterne i landet.

Udenrigsministeren: Vi anser på linje med EU Juan Guaidó og andre repræsentanter fra det, vi kalder den demokratiske opposition, der blev valgt til nationalforsamlingen i 2015, for at være vigtige aktører i en dialog og demokratisk løsning på krisen i Venezuela. Jeg er enig i, at situationen i landet lige nu er dybt bekymrende, og jeg tænker, at det er sat på dagsordenen på rådsmødet, fordi EU kan være en vigtig aktør, der måske kan tale med alle parter for at finde en vej frem.

Søren Søndergaard: Det er jo underligt, at man anerkender en præsident, som ikke har nogen som helst indflydelse i landet. Det ville virkelig åbne perspektiver, hvis man generelt anerkendte en eller anden i alle stater, diktaturer og autoritære regimer. Det kunne jo være fristende, men spørgsmålet er, hvor meget det hjælper i processen. Jeg ved ikke, om det giver anledning til nogle overvejelser om, hvor klogt det træk var, og om det også er det, man skal diskutere i EU. Det var måske bedre at sige, at man ikke vil have diplomatiske forbindelser med landet frem for at have anerkendt en præsident, der ikke er noget som helst. Jeg lagde op til, om der var nogle overvejelser om det, men det er der måske ikke, eller det er måske for tidligt at erkende den fejltagelse.

Udenrigsministeren: Det er 6 år siden, Guaidó blev valgt til nationalforsamlingen i 2015, og det har desværre ikke været muligt at samle oppositionen. Men EU ønsker som ved rådsbeslutningen fra januar 2021 at medvirke til at få oppositionen til at fremstå samlet. Man anser i virkeligheden alle parter i oppositionen som en del af løsningen, men det har ikke været opmuntrende – heller ikke det seneste valg.

4. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

5. Siden sidst

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

Punkt 3. Rådsmøde nr. 3840 (almindelige anliggender) den 14. december 2021

EUU alm. del (21) – bilag 132 (kommenteret dagsorden)

Udenrigsministeren: Jeg vil forelægge alle punkter til orientering.

1. Rådets 18-måneders program – trioformandskabet

– *Præsentation*

Rådsmøde 3840 – bilag 1 (samlenotat side 2)

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

2. Forberedelse af Det Europæiske Råd den 16. – 17. december 2021 (udkast til konklusioner)

– Status/ Politisk drøftelse

Rådsmøde 3840 – bilag 1 (samlenotat side 4)

Det Europæiske Råd 16-17/12-21 – bilag 3 (fortroligt udkast til konklusioner)

Det Europæiske Råd 16-17/12-21 – bilag 2 (fortroligt udkast til retningslinjer)

Det Europæiske Råd 16-17/12-21 – bilag 1 (fortrolig kommenteret dagsorden)

Udenrigsministeren: Der er lagt op til et fuldt decembertopmøde med en række vigtige emner på dagsordenen. Jeg forventer på nuværende tidspunkt, at hovedemnet på topmødet bliver den aktuelle covid-19-situation. I lyset af den stigende smitte, udbredelsen af den nye omikronvariant og generelt skærpede restriktioner forventer jeg en status over den sundhedsmæssige situation, vaccinetilslutningen i EU og rejserestriktioner. Samtidig forventer jeg et fortsat fokus på det globale sundhedssamarbejde samt EU's vaccinesolidaritet med udviklingslande.

Fra dansk side er det vigtigt med tæt koordination og erfaringsudveksling for at sikre en øget tilslutning til vaccination og revaccination. Det gælder også på rejseområdet, hvor vi bakker op om en øget koordination og drøftelser af muligheden for at forenkle rejserestriktionerne.

Derudover vil Det Europæiske Råd gøre status over arbejdet med at forbedre EU's krisehåndtering og modstandsdygtighed ved fremtidige kriser for at beskytte det indre marked.

Et andet vigtigt emne vil være de fortsat stigende energipriser, der er på dagsordenen som opfølgning på drøftelsen på Det Europæiske Råd den 22.–23. oktober 2021. Set fra dansk side understreger de stigende energipriser behovet for at accelerere den grønne omstilling. Samtidig kan den grønne omstilling mindske EU-landenes afhængighed af importeret naturgas.

Dernæst vil der være en drøftelse af sikkerhed og forsvar. Jeg forventer, at fokus især vil være på arbejdet med det strategiske kompas og forberedelsen af den kommende fælles EU-NATO-erklæring. Vi vil lægge vægt på, at EU-NATO-samarbejdet og indsatsen over for nye trusler som hybrid og cyber styrkes.

Som opfølgning på Det Europæiske Råd i juni 2021 vil der også være en drøftelse af de eksterne aspekter af migration. Her forventer jeg fokus på arbejdet med indgåelse af migrationspartnerskaber med oprindelses- og transitlande og på finansieringen af partnerskaberne.

Afslutningsvis vil der traditionen tro også være en drøftelse af EU's eksterne relationer. Her vil man først drøfte EU's relation til Belarus og gøre status over den alvorlige situation på grænsen. Derudover vil der være en forberedende drøftelse af EU-AU-topmødet, der forventes at finde sted den 17.–18. februar 2022.

Alt i alt er der lagt op til et fuldt topmøde med en tung og vigtig dagsorden. Regeringen vil som altid gå aktivt ind i forhandlingerne og søge at fremme danske interesser mest muligt.

Søren Søndergaard: Der nævnes ikke vaccinediplomati, men vaccinesolidaritet, og det går jo ikke særlig godt. Vi har også under tidligere møder hørt, at der var problemer med f.eks. at få producen-

terne til at levere det, de havde lovet. Og selvom det er flotte tal for, hvor mange millioner doser Danmark – og sikkert også andre – leverer, så går det jo ikke godt i forhold til behovet. Hvad er regeringens input til, hvordan det kommer til at gå bedre?

Ligger der forslag, eller vil Danmark komme med forslag til, hvad man konkret kan gøre for at hjælpe de fattigste i Europa med energipriserne igennem vinteren, altså pensionister, unge og andre uden særlig høj indkomst? Det kan jo bruges både af dem, som ønsker tættere forbindelse til russisk gas, og dem, som ønsker at ændre taksonomien til at få atomkraft. Man må jo komme med alternativer, hvis man ikke ønsker sort gas og farlig atomkraft. Hvad mener regeringen om det?

Endelig vil jeg gerne vide, hvornår vi egentlig skal diskutere det strategiske kompas. Kommer regeringen med et forhandlingsoplæg for det?

Udenrigsministeren: Det er rigtigt, at der er udfordringer med vaccineproducenternes faktuelle produktion og muligheden for at levere i forhold til det, man er blevet stillet i udsigt af vaccinedoser. Det er en udfordring, hvor vi må presse på og bruge alle forhåndenværende midler for at sikre, at vi kan få produceret vacciner nok. Desuden har ønsket fra udviklingslandene om at modtage nogle af donationerne, specielt fra AstraZeneca, ikke været overvældende stor, som jeg har forstået det. Det kan der være forskellige årsager til, men det betyder, at man måske brænder inde med en masse vacciner.

EU har eksporteret over 1 milliard vacciner ud af EU til mere end 60 forskellige lande. Vi har forpligtet os til at donere over 500 millioner doser, størstedelen igennem COVAX. Leverancerne er i gang, men indtil nu er der altså leveret mere end 110 millioner doser. Vi prøver, alt det vi kan, at udvise vaccinesolidaritet.

I Danmark er energipriser nok ikke alle steder et lige så stort tema, som det vil være i mange fattigere lande, hvor energipriser, adgangen til energi, og prisspørgsmålet er ret afgørende for en families økonomi. Det bør vi have meget fokus på. Vi kigger på, hvordan vi kan nedbringe de høje energipriser. Sandsynligvis er det et midlertidigt fænomen, men vi ved, at sårbare husholdninger mærker de høje priser.

Udfordringen håndteres bedst nationalt, og der eksisterer allerede nationale tiltag, som kan målrettes for at lette byrden for udsatte familier. Det tror jeg er vigtigt. Det er også vigtigt, at vi ikke kommer til at opsætte løsninger, der på sigt sætter den grønne omstilling på spil. Tværtimod er den grønne omstilling en del af løsningen på højere energipriser. Derfor skal vi bruge den nuværende situation til at accelerere den grønne omstilling og arbejde os i retning af, at afhængigheden af import af energi og naturgas minimeres. Men det er en udfordring, som man skal være meget opmærksom på, ikke mindst i relation til f.eks. øst- og centraleuropæiske lande.

Vi har jo debatten nu, men planen er, at vi hen over foråret skal blive enige om det strategiske kompas. Det er vigtigt, at EU's strategiske kompas skal komplementere, hvad vi gør andre steder, f.eks. NATO's nye strategiske koncept, som vi forventer vedtaget ved Madridtopmødet i juni 2022. Vi arbejder også benhårdt på at få en stærk fælles EU-NATO-erklæring, hvor man har en form for arbejdsfordeling mellem de to organisationer om, hvordan man sammen kan håndtere trusler f.eks. hybridtrusler mod Europa. Mange af de trusler, vi står i, er ikke traditionelle militærtrusler – det kan være hybridtrusler, hvor vi f.eks. har set, hvordan Aleksandr Lukasjenko har forsøgt at bruge sær-

bare migranter som politisk våben. Helt utilstedeligt. Vi har set, hvordan cyberangreb fortages jævnligt. Vi har set, hvordan desinformation og misinformation bliver brugt osv. Jeg tror, det bliver en vigtig del af diskussionen, hvordan vi kan beskytte os bedre mod også nye typer af trusler.

3. Det europæiske semester 2022 – Roadmap

– *Præsentation*

KOM (2021) 0741, KOM (2021) 0740 og KOM (2021) 0742

Rådsmøde 3840 – bilag 1 (samlenotat side 7)

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

4. Artikel 7-procedure (Polen)

– *Status*

KOM (2017) 0835

Rådsmøde 3840 – bilag 1 (samlenotat side 10)

Udenrigsministeren: I de seneste seks måneder har der formentlig været flere politiske drøftelser om EU's værdier og retsstaten end nogensinde før. Det er godt. Det gælder både i Rådet og i Det Europæiske Råd, hvor der i henholdsvis juni og oktober 2021 har været dybdegående drøftelser af forholdene i både Ungarn og Polen. Det har og er der desværre fortsat god grund til, og regeringen ser med stor alvor på situationen i begge lande.

I Polen er situationen desværre ikke forbedret, siden sagen blev forelagt udvalget i juni 2021. Senest har den polske forfatningsdomstol på anmodning fra den polske regering afsagt to meget bekymrende afgørelser.

Først fastslog den polske forfatningsdomstol i oktober 2021, at EU-traktatens bestemmelser om adgang til domstolsprøvelse og effektiv retsbeskyttelse er uforenelige med den polske forfatning. Dernæst fastslog den i november 2021, at artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om retten til retfærdig rettergang er uforenelig med den polske forfatning. Fællesnævneren for afgørelserne er, at Polen ikke lever op til de internationale standarder for at sikre en retfærdig rettergang ved uafhængige domstole, som Polen ellers har forpligtet sig til. Det er naturligvis meget alvorligt.

Kim Valentin: Hvordan ser det ud med hensyn til at skabe flertal for forståelsen af, at Polen og Ungarn overskrider EU's regler? Og forventer vi, at de eneste, der er imod det, er Polen og Ungarn selv? Hvordan bliver processen om det i den næste periode, når det franske formandskab tager over – forventer man, at de sætter speed på processen igen? Det er jo gået en lille smule i stå på grund af Slovenien.

Udenrigsministeren: Jeg er enig i, at det er vigtigt, at vi fastholder presset på Polen og Ungarn. Vi kender alle begrænsningerne i artikel 7, men at have artikel 7 kørende som proces er med til at lægge pres på de to lande. Det er kombineret med andre ting – retsstatsmekanismen er helt afgørende, altså koblingen mellem at modtage penge fra EU's budget og overholdelse af retsstatsprincipperne.

Det er for tidligt at sige, hvor og hvordan artikel 7-proceduren skal ende. Jeg vil bestemt heller ikke udelukke, at der kan blive tale om flere høringssessioner af begge lande – vores mål er ikke at forcere en beslutning i Rådet. Målet er at presse på for at løse problemerne, selv om det kan tage noget tid. Vi skal huske, at der ikke er fastsat en tidshorisont for behandlingen af en sag efter artikel 7. Det videre forløb vil derfor afhænge af, hvordan de to lande håndterer de kritikpunkter, der bliver rejst. Derefter skal vi vurdere, om vi er tilfredse med det eller ej, før vi eventuelt kan afslutte en artikel 7-høring.

5. Artikel 7-procedure (Ungarn)

– Status

Rådsmøde 3840 – bilag 1 (samlenotat side 13)

Udenrigsministeren: I Ungarn er situationen desværre heller ikke forbedret. På en lang række områder er der bred international kritik af udviklingen. For eksempel er der fortsat alvorlige problemer for LGBTI-personer i Ungarn. I sommer trådte en lovændring i kraft, som helt uacceptabelt sammenkæder LGBTI-spørgsmålet med pædofili.

Og senest er Ungarn blevet dømt af EU-Domstolen for at blokere for, at en ungarsk domstol kunne stille spørgsmål til EU-Domstolen om fortolkning af EU-retten. Det lyder måske teknisk, men det er faktisk helt afgørende for, at de nationale domstole anvender de fælles regler ens, så alle behandles lige på tværs af det forpligtende fællesskab i EU.

Udviklingen i både Polen og Ungarn understreger, hvor vigtigt det er, at vi opretholder det politiske pres – bl.a. gennem artikel 7-procedurerne. Og vi skal blive ved med at insistere på, at der bliver fundet tilfredsstillende løsninger på problemerne. Vores fælles værdier og retsstatsprincippet skal simpelthen efterleves i alle medlemslande, og Danmark går i forreste række for at værne om dem. Derfor bakker regeringen op om statusdrøftelserne af Polen og Ungarn på rådsmødet og det videre arbejde med artikel 7-procedurerne, herunder yderligere høringssessioner.

Se debatten under punkt 4.

6. Lovgivningsmæssig programmering: Fælles erklæring om EU's lovgivningsmæssige prioriteter for 2022

– Præsentation

KOM (2021) 0645

Rådsmøde 3840 – bilag 1 (samlenotat side 16)

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

7. Konferencen om Europas fremtid

– *Orientering fra formandskabet*

KOM (2020) 0027

Rådsmøde 3840 – bilag 1 (samlenotat side 19)

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

Søren Søndergaard: Nogle af os har lige haft møder med repræsentanter fra det franske formandskab, og det var ikke vores indtryk, at de entydigt beskrev opbakningen til konferencen som en succes. Hvad forstiller man sig konkret, at der skal ske med det? Skal det stille gå i glemmebogen, eller hvornår skal det afsluttes? Der skal angiveligt være en konference i Paris, men hvad så derefter? Og hvad er tidsplanen? Konferencen skal vel relativt snart diskuteres, hvis man ikke lægger op til, at der skal vedtages noget i Paris.

Udenrigsministeren: Jeg forventer, at formandskabet på rådsmødet vil orientere om den seneste udvikling. Den tredje plenarforsamling var programsat til den 18. december 2021, men grundet covid-19-situationen har konferencens bestyrelse besluttet at udskyde plenarforsamlingen. Det forventes fortsat, at arbejdsgruppen mødes som planlagt den 17. december 2021, men selve konferencen udskydes. Derudover forventes det aktuelt, at EU-borgerpanel 2: »Europæisk demokrati/værdier og rettigheder, retsstatsprincippet, sikkerhed« afholder sit tredje møde. Det bliver spændende at høre, hvad borgerne har af forslag inden for de helt centrale temaer, i det nye år.

Jeg er enig i, at konferencen ikke er en entydig succes. Den har været forsinket og udskydes på grund af covid-19. Den danske hovedprioritet er at gøre noget mere ud af at få større åbenhed om EU. At vi stiller os i spidsen for en åbenhedsalliance i arbejdet er med til at skabe større demokratisk legitimitet af EU-samarbejdet. Jeg håber, at vi får det ud af det, at det kan holde medier, borgere og beslutningstagere op på, hvad de beslutter osv. Men processen er meget forsinket. Jeg tror, at tanken var, at det skulle være færdigt til Europadag i maj 2022, men det er usikkert, hvad resultatet af drøftelserne er til den tid. Det bliver sværere og sværere at se, at vi når substantielt langt med konferencen om Europas fremtid, så vi skal nok ikke have for store forhåbninger.

Formanden: I forlængelse af ministerens besvarelse vil jeg gerne bede om, at vi får en liste over de åbenhedsinitiativer, som regeringen har forslået, så vi alle sammen har godt og grundigt kendskab til dem.

NOT Udenrigsministeren: Vi nok skal give et notat om, hvad vi har gjort. Vi har bl.a. udarbejdet et pledge om åbenhed, som jeg ved er støttet bredt af både medlemslandene og parlamentarikere og nationale parlamenter. Vi vil meget gerne samarbejde tæt om åbenhed.

8. Udvidelse og stabiliserings- og associeringsprocessen

– (Evt.) Rådskonklusioner

SWD (2020) 0046, SWD (2020) 0047 og KOM (2021) 0644

Rådsmøde 3840 – bilag 1 (samlenotat side 22)

Udenrigsministeren: Emnet var også på Rådets dagsorden sidste måned. Her blev der gjort status over udvidelsesprocessen, men der blev ikke truffet nogen beslutninger. Jeg forventer, at drøftelsen på dette rådsmøde bliver ganske kort. Det væsentlige spørgsmål bliver vedtagelse af rådskonklusioner om udvidelsen. De vil tage udgangspunkt i Kommissionens årlige udvidelsespakke, dvs. fremskridtsrapporterne for de seks lande på Vestbalkan samt Tyrkiet, der blev fremlagt forrige måned.

Som jeg redegjorde for på det sidste udvalgsmøde, tegner fremskridtsrapporterne et blandet billede af udviklingen i regionen. For regeringen har det i forhandlingerne om konklusionsteksten været vigtigt, at konklusionerne giver et retvisende billede af situationen i landene. Det mener jeg nu er tilfældet. Der er dog endnu ikke fuld enighed om udkastet til konklusioner. Det er derfor uvist, om Rådet ender med at kunne vedtage rådskonklusionerne.

Lige nu er det især ét enkelt medlemsland, der har problemer med konklusionsteksten vedrørende Nordmakedonien. Det er muligt, at det bliver løst inden rådsmødet. I sidste uge havde jeg i anden anledning en samtale med både det pågældende medlemsland og Nordmakedonien og opfordrede dem til at finde en løsning på deres bilaterale strid. Hvis der ikke kan opnås enighed om rådskonklusioner, må det jo være sådan. Sidste år kunne der heller ikke opnås enighed om udvidelseskonklusionerne.

For så vidt angår konklusionerne om Tyrkiet arbejder regeringen for en kritisk tekst. Jeg lægger vægt på, at konklusionerne udtrykker alvorlig bekymring over, at Tyrkiet bevæger sig længere væk fra EU. At udviklingen inden for bl.a. retsstaten, ytringsfriheden og på menneskerettighedsområdet går i den forkerte retning, og at udvidelsesforhandlingerne er sat i bero. Det afspejler rådskonklusionerne nu. Samtidig finder regeringen fortsat, at det er nødvendigt at opretholde dialog og samarbejde med Tyrkiet på områder i vores interesse, herunder især håndtering af irregulær migration. Jeg forventer ikke, at der skal træffes andre beslutninger om udvidelsen på dette rådsmøde.

I tilknytning til rådsmødet afholdes der såkaldte regeringskonferencer med de to kandidatlande, der forhandler om optagelse, nemlig Montenegro og Serbien. Her vil der være lejlighed til at gøre status over landenes reformfremskridt og opsætte pejlemærker for det kommende års reformarbejde.

På regeringskonferencen med Serbien forventer jeg, at det vil blive markeret, at EU åbner et nyt såkaldt cluster, dvs. en gruppering af forhandlingskapitler, med landet. Det cluster, der kan ventes åbnet, er cluster 4. Det kaldes også det grønne cluster, da det bl.a. omfatter miljø, energi og klima. Kommissionen har i sin fremskridtsrapport bemærket, at Serbien kun har gjort begrænsede fremskridt i perioden. Men siden rapporten udkom, har det serbiske parlament vedtaget en forfatningsreform, der retter op på mange af de mangler, som EU og andre har fremhævet.

Forfatningsreformen er udarbejdet i konsultation med Venedigkommissionen. Den vil blive lagt frem til endelig vedtagelse ved en folkeafstemning til januar 2022. Hvis reformen bliver endeligt vedtaget der, vil det udgøre et vigtigt skridt i retning af en forbedring af retsstatsforholdene i landet.

Medlemmerne havde ingen kommentarer til dette punkt.

9. Afrapportering fra EU Agency for Fundamental Rights: Antisemitisme: overblik over anti-semitiske hændelser registreret i Den Europæiske Union i perioden 2010-2020 – Politisk drøftelse

Rådsmøde 3840 – bilag 1 (samlenotat side 25)

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

Søren Søndergaard: Det er strålende, at Danmark skal fremlægge en national strategi. Kan ministeren løfte sløret for, hvornår den kommer? Jeg hæfter mig ved, at agenturet for fundamentale rettigheder siger, at der har været problemer på grund af mangler i dataindsamlingen i medlemslandene og underrapportering. Har Danmark afleveret alt, hvad vi skulle?

Hvad er årsagen til, at Ungarn ikke indgår i opgørelsen? Vi er jo alle sammen bekendt med de antisemitiske toner fra det officielle Ungarn, som er dybt problematiske. Derfor kunne det være interessant at høre, om det skyldes, at de har underrapporteret, eller om de simpelthen nægter at være med i initiativet?

Udenrigsministeren: Som jeg har forstået det, er det Ungarn, der har fået sat spørgsmålet på dagsorden. Men levering af data er en udfordring for både Ungarn og Polen, som jeg har forstået det. Det kan man få uddybet hos justitsministeren. Vi vil jo meget gerne bakke op om ethvert tiltag, der styrker kampen mod antisemitisme, både i Danmark og i Europa, så det vil vi selvfølgelig gå ind i med fynd og klem.

10. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

11. Siden sidst

a) Orientering forud for domme fra EU-Domstolen: Sag C-743/19, Europa-Parlamentet mod Rådet (sag om placeringen af hjemstedet for Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed (ELA)) og sagerne C-156/21 og C-157/21, Ungarn mod Europa-Parlamentet og Rådet samt Polen mod Europa-Parlamentet og Rådet (sager om retsstatskonditionaliteten)

EUU alm. del (19) – bilag 294 (notat om afgivelse af indlæg i sag C-743/19)

EUU alm. del (20) – bilag 573 (notat om intervention i sagerne C-156/21 og C-157/21)

Placeringen af hjemstedet for Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed (ELA)

Udenrigsministeren: Europa-Parlamentet har anlagt sag mod Rådet med påstand om annullation af den beslutning, som medlemsstaterne traf om at placere Arbejdsmarkedsmyndigheden i Bratislava. Det centrale for regeringen i den sag er, at det er medlemsstaterne, der har kompetencen til at fastlægge hjemstedet for EU-agenturer – ikke EU-institutionerne.

Den 6. oktober 2021 har generaladvokaten fremsat sit forslag til afgørelse. Generaladvokaten foreslår, at EU-Domstolen afviser sagen ud fra en betragtning om, at Domstolen ikke har kompetence til at efterprøve medlemsstaternes afgørelse, fordi medlemsstaternes afgørelse slet ikke kan siges at være en EU-retsakt. Dermed følger generaladvokaten Rådets og regeringens påstand i sagen. EU-Domstolen forventes at afsige dom primo 2022.

Jeg kan i øvrigt henvise til notat om sagen oversendt til udvalget den 15. januar 2020.

Retsstatskonditionaliteten

De to andre sager vedrører gyldigheden af den såkaldte retsstatskonditionalitet, der skaber en kobling mellem retsstatsprincippet og udbetalinger fra EU's budget. Både Polen og Ungarn har anlagt sag ved EU-Domstolen mod Europa-Parlamentet og Rådet med påstand om annullation af den forordning, der fastsætter og regulerer retsstatskonditionaliteten.

Regeringen og ni andre medlemsstater har interveneret til fordel for Europa-Parlamentet og Rådet. Der er fra dansk side en klar interesse i, at retsstatskonditionaliteten opretholdes. Instrumentet vil spille en vigtig rolle med hensyn til at sikre overholdelse af retsstatsprincippet, der er et helt centralt og veletableret princip i Unionens retsorden.

Generaladvokaten har den 2. december 2021 fremsat forslag til afgørelse. Det er et godt forslag, da han vurderer, at forordningen respekterer traktaten, og at søgsmålet fra Polen og Ungarns derfor skal afvises. Det er jo klar tale. Dommen i sagerne forventes afsagt i begyndelsen af 2022. Jeg henviser her til notat om sagerne oversendt til udvalget den 1. juni 2021.

Medlemmerne havde ingen kommentarer til dette punkt.

FO Punkt 4. Rådsmøde nr. 3838 (landbrug og fiskeri) den 12.-13. december 2021
EUV alm. del (21) – bilag 132 (kommenteret dagsorden)

Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri: Jeg forelægger punkt 1 om fiskerimulighederne for 2022 til forhandlingsoplæg, mens de resterende punkter forelægges til orientering.

FO 1. Kommissionens forslag til Rådets forordning om fastsættelse for 2022 af fiskerimuligheder for visse fiskebestande og grupper af fiskebestande gældende i EU-farvande og for EU-fiskerifartøjer i visse andre farvande

– *Politisk enighed*

KOM (2021) 0661

Rådsmøde 3838 – bilag 1 (samlenotat side 2)

Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri: Der er tale om de årlige kvoteforhandlinger i december. Forhandlingerne er igen i år svære, og det er bestemt ikke blevet lettere efter brexit. Nu skal EU forhandle med både Norge og Storbritannien om fiskerimulighederne for en række bestande.

Det er vigtigt, at fiskeriet i norsk farvand kan starte fra nytår. Det lykkedes desværre ikke sidste år. Samtidig er det vigtigt, at der fastholdes en reel adgang til de britiske farvande – også for industrifiskeriet efter tobis og sperling. Det er en del af brexitaftalen.

Torsk i Nordsøen og Skagerrak er en af de bestande, som EU deler med både Norge og Storbritannien. Derfor indgår den i forhandlingerne med de to lande. Vi arbejder i den sammenhæng for, at torskekvoten fastsættes på et niveau, som gør det muligt at genopbygge bestanden. Samtidig støtter jeg en videreførelse af de supplerende tiltag, som er vedtaget for 2020 og 2021.

Med hensyn til adgang til fiskeri i norske farvande er der især behov for at sikre det rette kvotemiks for et blandet demersalt fiskeri i den norske del af Nordsøen. De typiske fangster i det demersale fiskeri (ved bunden) er rødspætter, torsk, sej, kuller, jomfruhummer. Her er det vigtigt at optimere de traditionelle fiskerimuligheder efter bl.a. havtaske, kulmule, rejer og andre arter, hvor kvoten bl.a. omfatter skærising, rødtunge og havkat i norsk zone af Nordsøen.

Hvis det ikke lykkes at opnå enighed om kvoterne rettidigt i konsultationerne, vil vi støtte, at EU fastsætter foreløbige fiskerimuligheder. Der ligger nu et forslag fra Kommissionen om det. Vi mener, at der uanset modellen skal tages højde for den videnskabelige rådgivning.

Jeg vil nu fremhæve de væsentligste udeståender i forhandlingerne internt i EU. Det er vigtigt, at vi får genopbygget bestanden af torsk i Kattegat. Samtidig skal vi fortsat have en bifangstkvote på et niveau, som indebærer, at der kan fiskes efter andre arter i Kattegat. Og der skal være supplerende foranstaltninger med krav om redskaber med høj torskeselektivitet eller deltagelse i projekt med elektronisk monitorering med kamera i Kattegat. For at fremme sådanne projekter bør der fastsættes en supplerende begrænset mængde til bifangst af torsk. Denne mængde kan anvendes af fartøjer, der er omfattet af et projekt med elektronisk monitorering med kamera.

Kommissionen har nu fremlagt et forslag om ål, hvor det foreslås at videreføre lukkeperioden på 3 måneder, men medlemslandene skal placere perioden, når ålen vandrer, så den har størst effekt. I lyset af den bekymrende bestandssituation for ål vil Kommissionen i 2022 efter en nærmere analyse fremlægge et yderligere ændringsforslag om ål. Der er behov for en solid drøftelse, men situationen er bekymrende. Vi vil derfor arbejde for, at der kommer ambitiøse EU-foranstaltninger for ål, der gælder alle medlemslande. Derved får vi den nødvendige effekt.

Der forudses også drøftelser af den interne kvotefordeling af makrel i EU samt om adgangen til at kunne fiske vores sildekvoter. Kvotefordelingen har overordnet set ligget fast i omkring 40 år. Her er det vigtigt, at vi forsvarer vores historiske rettigheder – den relative stabilitet. Det kan blive rigtig svært. Vi så allerede indledende øvelser fra irsk side på rådsmødet i oktober om makrel.

FO Regeringens forhandlingsoplæg går derfor ud på, at man fra dansk side tilslutter sig forslaget til fiskerimuligheder for 2022 i Nordsøen, Skagerrak og Kattegat eller et kompromisforslag, der kan opnås enighed om, idet man lægger vægt på

- at konsultationerne med Norge og Storbritannien afsluttes rettidigt i 2021, og at der bliver adgang til fiskeri i norsk zone fra 1. januar 2022, og at reel adgang til britiske farvande opretholdes
- at EU – i tilfælde af manglende aftaler med Norge og Storbritannien – fastsætter foreløbige fiskerimuligheder for 2022, hvor der tages hensyn til den videnskabelige rådgivning samt sæsonfiskerier
- at relativ stabilitet opretholdes ved den interne fordeling af fiskerimulighederne, herunder for makrel og sild.

Det indstilles endvidere, at man fra dansk side arbejder for

- at kvoterne for 2022 som generelt princip fastsættes på grundlag af den videnskabelige rådgivning, målsætningen om maksimalt bæredygtigt udbytte og fastsatte forvaltningsplaner og -strategier
- at bestanden af torsk i Nordsøen og Skagerrak genopbygges, og at man i den sammenhæng arbejder for, at torskekvoten fastsættes inden for rammerne af den biologiske rådgivning og EU's flerårige plan. I den sammenhæng arbejder man også for supplerende foranstaltninger med udgangspunkt i de foranstaltninger, som er fastsat for 2020 og 2021
- at kvoten for torsk i Kattegat fastsættes som bifangstkvote på et niveau, der indebærer, at fiskeri efter andre arter fortsat kan finde sted under landingsforpligtelsen. I den sammenhæng arbejder man for fortsat at have supplerende foranstaltninger med krav om redskaber med høj torskeselektivitet eller deltagelse i et projekt med elektronisk monitorering i Kattegat
- at bifangstkvoten for torsk i Kattegat kan suppleres med en begrænset mængde til torskebifangster, som alene kan anvendes af fartøjer, der er omfattet af et projekt med elektronisk monitorering med kamera
- at der fastsættes ambitiøse EU-foranstaltninger for ål

- at der bliver bedst mulig adgang til fiskeri i norske farvande, herunder ved at optimere de traditionelle fiskerimuligheder efter bl.a. havtaske, kulmule, rejer og andre arter i norsk zone af Nordsøen
- at der findes praktiske løsninger på håndteringen af særlige udfordringer ved implementeringen af landingsforpligtelsen for bifangster, som er begrænsende for andet fiskeri.

Kim Valentin: Venstre er meget bekymret over skreddet i status i Danmark.

Venstre er optaget af, at regeringen inden for en bæredygtig tilgang sikrer størst mulige kvoter til danske fiskere. For Venstre er det afgørende, at tidligere års situation med udskudte fiskemuligheder såvel i norske som i britiske zoner ikke gentages. Venstre opfordrer regeringen til, at presset på især Norge øges, ved at det vil betyde begrænsninger for Norges adgang til EU-markedet, hvis forhandlingerne om fiskerirettighederne forsinkes. Vi vil ikke stå i den situation, hvor Norge har alle trumferne på hånden.

Venstre kan dog støtte forhandlingsoplægget med følgende bemærkninger. Der er på flere arter forskel på den biologiske rådgivning, forvaltningsplaner og Kommissionens anbefalinger. Vi mener, at der generelt skal sikres et større hensyn til fiskeriet inden for de rammer, som forvaltningsplanerne rummer. Det giver muligheder for større kvoter for en række arter i forskellige farvande.

Der bør arbejdes for så høje kvoter som muligt for torsk i Nordsøen og Skagerrak, naturligvis under behørig respekt for den biologiske rådgivning. For Venstre er det centralt, at det igangværende frivillige kameraforsøg kan fortsætte modsat en tvungen ordning. Venstre kan ikke acceptere et ensidigt dansk kamerakrav. Vi ønsker en såkaldt level playing field for alle europæiske fiskere. Vi mødes her i evalueringen af projektet, og vi forholder os til det efterfølgende.

Det er vigtigt for Venstre, at der ikke laves nationale særregler for ål, eksempelvis for lukkeperioden. Derfor er det afgørende, at teksten i Kommissionens forslag om, at lukkeperioden skal ligge i den periode, hvor åletrækket er størst, skal udgå. Og uden begejstring med disse betragtninger giver Venstre regeringen mandat til at kæmpe for det bedst mulige resultat for dansk fiskeri. Det håber vi, at ministeren kan levere. Det er og bliver kun rimeligt.

Søren Søndergaard: Regeringen følger i langt overvejende grad den videnskabelige rådgivning om bæredygtig udtag af fisk fra verdenshavene. Derfor stemmer Enhedslisten ja til forhandlingsoplægget.

En torn i øjet er bifangstknoten på torsk i Kattegat, som er så udpint, at den videnskabelige rådgivning fraråder alt fiskeri, altså nul kvoter. Alligevel er Kommissionens forslag en kvote på 97 ton udelukkende bifangsttorsk. Det er således ifølge den videnskabelige rådgivning 97 ton torsk for meget. Vi er enige i, at vi skal være meget påpasselige med at fjerne bifangstknoten fordi man dermed risikerer at lukke et sundt og bæredygtigt fiskeri. Tungebestanden og rødspættebestanden har det godt, og det er i fiskeri af dem, der er bifangst af torsk. Vi giver derfor modvilligt opbakning til bifangstknoten på torsk i Kattegat, men vi synes, at de selektive redskaber må være et krav, og at den nationale torskeplan bør ses efter i sømmene. Det håber jeg selvfølgelig, at ministeren kan bekræfte.

Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri: Presset på Norge er flere gange blevet diskuteret, og den hidtidige vurdering har været, at udenrigsministeren var bekymret over at optrappe en konflikt med nordmændene. Det hører også med til historien, at nordmændene lander en del fisk til forarbejdning på nordjyske havne, så der er danske arbejdspladser relateret til det. Men det er klart, at vi hele tiden har et blik for, om det bliver nødvendigt at lægge et yderligere tryk. Vi ser helst, at vi kan få reetableret det gode samarbejde, der plejer at være mellem Danmark og Norge, så man kan få løst problemet.

Vi har taget ad notam, hvad Venstre siger, og pres på Norge er et værktøj, vi lægger ned i værktøjskassen. Det kan være, at det bliver relevant at tage værktøjet op på et tidspunkt. Vi har også noteret, at Venstre mener, at vi skal prøve at få så meget kvote som muligt, selvfølgelig under hensyntagen til, at det er bæredygtigt osv.

Enhedslistens holdning er jo lidt den modsatte holdning af Venstres, hvor man egentlig synes, at man skal passe endnu mere på bestandene. Derfor er det måske det rigtige forhandlingsoplæg, der ligger nu, takket været de meget dygtige embedsfolk i ministeriet. Det er et rigtig godt kompromis mellem Venstres ønske om lidt mere lempelige miljørestriktioner og Enhedslistens ønske om mere restriktive. Som socialdemokratisk regering befinder vi os lige midt imellem, hvor vi finder en god balance, og hvor vi tager behørigt hensyn til miljø og bestande, men uden at være alt for nidkære. Det er sådan set i virkeligheden en udmærket balance. Synspunkterne er noterede, og vi prøver at arbejde videre med det afbalancerede, gode forhandlingsoplæg.

Formanden: Jeg kan konkludere, at der ikke er flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet ingen har ytret sig imod det.

2. Kommissionens forslag til Rådets forordning om fastsættelse for 2022 af fiskerimulighederne for visse fiskebestande og grupper af fiskebestande gældende i Middelhavet og Sortehavet

– *Politisk enighed*

KOM (2021) 0548

Rådsmøde 3838 – bilag 1 (samlenotat side 14)

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

3. Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om status for gennemførelsen og anvendelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/633 af 17. april 2019 om urimelig handelspraksis i relationer mellem virksomheder i landbrugs- og fødevarerforsyningskæden

– *Politisk drøftelse*

KOM (2021) 0652

Rådsmøde 3838 – bilag 1 (samlenotat side 16)

Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri: Rapporten konkluderer, at 15 ud af 27 medlemslande har implementeret direktivet rettidigt, herunder Danmark. Fødevarerhandelsloven, som implementerer direktivet i Danmark, blev i april 2021 vedtaget af et bredt flertal i Folketinget og trådte rettidigt i kraft den 1. juli 2021.

Direktivet forbyder en række former for urimelig handelspraksis i handler med landbrugs- og fødevarerprodukter, f.eks. hvor køberen antages at have en stærkere forhandlingsstyrke end leverandøren.

Kommissionen har nu indledt traktatkrænkelserprocedurer mod de 12 medlemslande, der ikke rettidigt har givet meddelelse om afsluttet gennemførelse.

Medlemmerne havde ingen kommentarer til dette punkt.

4. Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Beredskabsplan til sikring af fødevarerforsyningen og fødevarer sikkerheden i krisetider

– *Vedtagelse af rådskonklusioner*

KOM (2021) 0689

Rådsmøde 3838 – bilag 1 (samlenotat side 19)

Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri: Kommissionen lægger op til at styrke koordination og samarbejde om fødevarerforsyning i krisetider. Kommissionen lægger ikke op til, at der skal opbygges fælles fødevarerlagre. Det vil også være både dyrt og vil kunne skabe uro på markedet.

Regeringen er positiv over for en styrket koordination på EU-niveau til sikring af fødevarerforsyningen og fødevarer sikkerheden i krisetider.

Det er meget vigtigt at fastholde, at det er medlemslandene selv, der fastlægger, hvilke tiltag der er nødvendige i krisetider. Men øget koordination og samarbejde med fokus på at sikre et velfungerende indre marked er fornuftigt.

Vi kan fra dansk side støtte rådskonklusionerne.

Medlemmerne havde ingen kommentarer til dette punkt.

5. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

6. Siden sidst

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

Mødet sluttede kl. 13.47.